ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
Ἀριθ. Ἐρωτ. Θεωτ. 1201/1970

Α'.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ

ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΤΥΡΑΣ

ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΤΛΙΝΟΥ

ΝΟΜΟΥ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

*

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

7-2-70 / 8-3-70

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1) Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον Γλίνος
Ἐπαρχίας Τρικάλων Νομοῦ Τρικάλων

2) Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος. Βάϊος Εὐθυμίου Φαρμάκης
Ἐπάγγελμα: Δεδάσκαλος 4θεσίου Δημοτ. σχολείου Γλίνου τῆς β' ἐκπαιδ. περιφερείας Τρικάλων
Ταχυδρομική διεύθυνσις: Πάροδος Ἀχιλλέως Τρίκαλα.
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον.
Πέντε (5)

3) Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίαι:

α) Εὐάγγελος Πούλιος: ἡλικία 68: Γραμ. γν. Β' Δημοτ. τόπος καταγ. Γλίνος-Τρικάλων.

β) Βάϊος Τσιβίκης: ἡλικία 66: Γραμ. γν. Δ' Δημοτ. τόπος καταγ. Γλίνος-Τρικάλων.

γ) Ἀθανάσιος Ντάγκαλης: ἡλικία 67: Γραμ. γν. Δ' Δημοτ. τόπος καταγ. Πλάτανος-Τρικάλων.
τόπος διαμονῆς: Γλίνος-Τρικάλων.

δ) Ἰωάννης Βασιλόπουλος: ἡλικία 67: Γραμ. γν. Δ' Δημοτ. τόπος καταγ. Γλίνος-Τρικάλων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ε) Ἀρετή Βαΐου Τσεβίση: ἡλικία 66: Γραμ. γν. ἀ
Τό γένος: Γεωργ. Κωστούλα: Τόπος καταγ. Χρι
Τρικάλων: τόπος διαμ. Γλίνος - Τρικάλων.

ϛτ) Βάϊα Σωτ. Λέρα: Τό γένος: Στεφ. Τσαυνή
τόπος καταγ. Γλίνος - Τρικάλων.
τόπος διαμονῆς: Γλίνος - Τρικάλων
Γραμματ. γνώσεις: Δευτέρας Δημοτ.: ἡλικία 6

ζ) Κωνσταντινιά Σπυρ. Τσακνή: Τό γένος: Βα
Πούλιου: Τόπος καταγ: Γλίνος - Τρικάλω
Τόπος διαμονῆς: Γλίνος - Τρικάλων.
Γραμματικαί γνώσεις: Ἀγράμματη.
Ἡλικία: 56

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις). Γλῖνος.....
(παλαιότερον ὄνομα: Γλῆνος....), Ἐπαρχίας. Τρικάλων.,
Νομοῦ. Τρικάλων.....

2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Βάϊος
Φαρμάκης.... ἐπάγγελμα Διδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Πάροδος Ἀχιλλέως - Τρίκαλα
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. Πέντε (5)..

3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίαι:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Εὐάγγελος Πούλιος.....
.....
ἡλικία 68.... γραμματικαὶ γνώσεις Δευτέρας Δημοτικοῦ
..... τόπος καταγωγῆς Γλῖνος - Τρικάλων
β) Βάϊος Τσιβίκης ἡλικία 66.....
Γραμ. γνώσεις Δ' Δημοτ. Τόπος καταγ. Γλῖνος - Τρικ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖαι διὰ βοσκὴν ποιμνίων; Διὰ σπορὰν προωρίζοντο τὰ μαῦρα χώματα. Διὰ βοσκὴν ἐλαφρὰ χώματα

Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα; Ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα

2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικούς· β) εἰς γαιοκτήμονας ("Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. .....
Εἰς Τούρκων ὀνόματι Μεχείρης.....

3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διαγεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του; Ἡ περιουσία διεστήρατο συγκεντρωμένη καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων, διενέμετο δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; Οἱ τεχνῖται ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων· ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους· ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; Εἰργάζοντο ὁλόκληροι καὶ ἀπὸ διάφορα χωριά. μαιράζοντο τὸ εἰσόδημα τριτάρικο δηλ. δύο μέρη ὁ κολλήγας ἕνα ὁ (μεγαλοκτηματίας) γαιοκτήμων

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακατόροι κλπ.) Κολλῆγοι Ποία ἦτο ἡ κοινωνική των θέσις ; ... Ἡ κοινωνική των θέσις ἦτο χαμηλή διότι ἐξ τοῦτο ἐπὶ τοῦ γαιοκτήμονος

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα;) Εἰς εἶδος.

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; (ἐποχικοί, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποία ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται καὶ ἐργάτριαι. Προ χάρμαι. ἐν χαρίσιν καὶ ἐλάμβανον ἡμ. εἰς χρῆμα εἰς εἶδος ἀναλόγως τῆς συμφωνίας

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι ; (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο; Ἐπὶ τῶν ἀνταδίων ἐχρ ιμοποιοῦντο ὡς (χοσμηνιαραῖοι) ὑπηρέτα

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;.. Εἰς Λάρισαν. ἢ εἰς τὰ γειτονικὰ χωριά .....

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζῆδες), πραματευτάδες (ἔμποροι) κλπ. ; Οἱ τεχνῖται ὡς τεχνῖται, οἱ ἐργάται ὡς ἐργάται .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

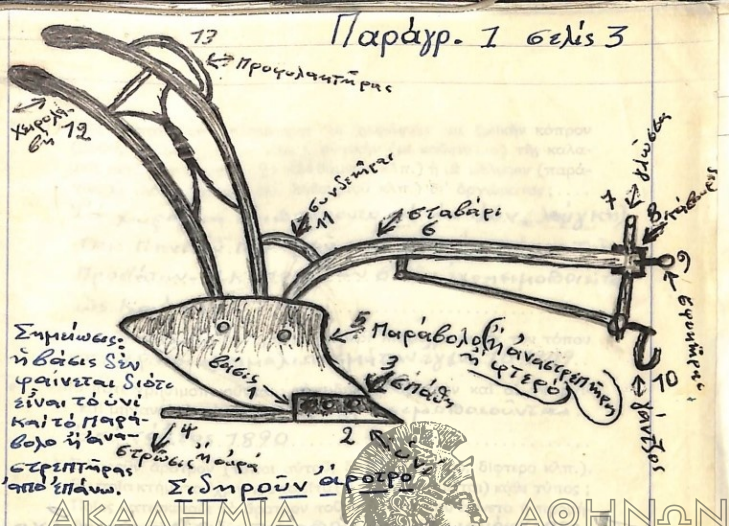

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εἰς τὸν τόπον μας συνηθίζεται τὸ σιδηροῦν μονόφτερο (ἢ ἴσως παράβολο) ἄροτρο καθ' ὅτι ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις εἶναι πεδινή. Τὸ δίφτερο ἄροτρο δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν τόπον μας, παρά μόνον εἰς τὰ ὀρεινὰ πλαγιερά (ἐδικλινῆ) χωράφια διότι τὸ ὄργωμα γίνεται σὲ αὐλακιὲς σὲ εὐθεῖες γραμμὲς καὶ ὁ γεωργός ὅταν βγῇ στὴν ἄκρη τοῦ ἀγροῦ, γυρίζει τὸ φτερὸ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ μηδαίνει στὴν ἴδια τὴν αὐλακιὰ καὶ ὀργώνει. Στὸν

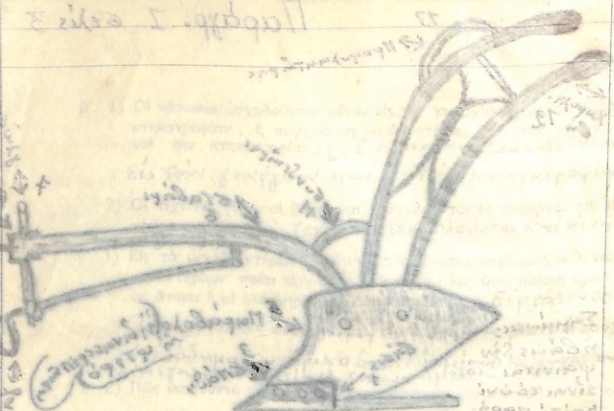

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τώρα μας λείπουν ἀπὸ 5-10 χρόνια ἔχει σιμωθοῦσαν μιὰ πολύνα ἄροτρα, ἀλλὰ σήμερον ἔχουν τὸ σύστημα τὸ ὑδραυλικὸν ὅσοι ἔχουν τρακτέρ. Τὸ πολύνο ἐστηρίζετο σὲ βάσιν μὲ τρεῖς ρόδες ὅλου στὸ μέσον τοῦ σκελετοῦ ἐβάζοντο 3-4 ἄροτρα μεγάλα μονόφτερα καὶ στὸ ἀπάνω μέρος ἔχει σύστημα ποὺ κανονίζει τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῆς αὐλακιᾶς. Τὸ πολύνο ἄροτρο σύρεται μὲ τρακτέρ. Τὸ μονόφτερο κανονίζεται ἀπὸ τὸν κάβουρα μὲ τὸ σφυντήρα ποὺ σφύγγει τὴ γλῶσσα. Ὅταν ἡ γλῶσσα θ' ἀνεβαίνει, θὰ πηγαίνει βαθιά. Ὅταν θὰ κατεβαίνει, θὰ πηγαίνει ἀνώβαθα.

δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: μὲ ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (μὲ καῦσιν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ μὲ κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ....

Τὰ χωράφια ἐλιπαίνοντο μὲ τὴν ὕλην (λάχανα) τοῦ πηνιοῦ, ποταμοῦ καὶ μὲ τὴν κόπρο τῶν προβάτων. Ἡ κόπρος τῶν βοῶν ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς καύσιμος ὕλη. .....

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; Χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων ἔγινε τὸ 1949. .

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; Χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὸ ἔτος 1890 .....

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; Ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ μονόφτερο ἄροτρο δι' ὅλα τὰ χωράφια λόγω πεδινῆς ἐπιφάνειας. Ἡ προμήθεια ἐγίνετο ἀπὸ μαγαζὶ σιδηρικῶν τὸ κατεσκεύαζε τὸ ἐργοστάσιον.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἑκάστου τύπου σιδηροῦ ἀρότρου μὲ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. .....

1 Βάσις (σίφων) 4. σφῶνες .. 7. χλῶσσα .. 10. χάντζος
2. ὑνί ..... 5 Παράβολο .. 8. Κάβουρας 11. συνδετῆρας
3. σπάθη .... 6 σταβάρι .. 9. σφυκτῆρας 12. Χειρολαβή
13. Προφυλακτῆρας.

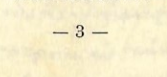

2) Τρακτὲρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) Ἀπὸ τὸ ἔτος 1950

3) Μηχανὴ θερισμοῦ Ἀπὸ τὸ ἔτος 1950 .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Μηχανὴ δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν) Ἀπὸ τὸ ἔτος 1950

5) Μηχανὴ ἁλωνισμοῦ Ἀπὸ τὸ ἔτος 1917 ἑκατομμύριο Βουβάλ

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον Τὸ ξύλινο ἄροτρο κατεσκευ
ζε καὶ ἐφτιαχνεύαζε ὁ ἴδιος ὁ γεωργός.....

.....

.....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφὴ τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

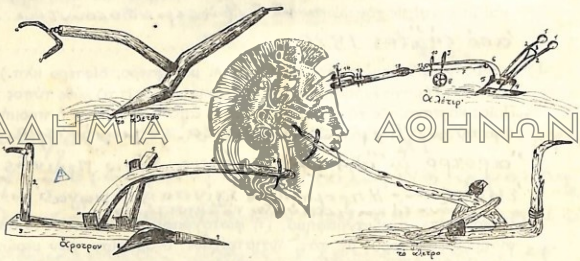

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον(1) καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. Χειρολάβα.....6. Σταβάρι.....11. μάγουλα.....
2. Κοντάρι.....7. ὑνί.....12. .....
3. Σπρῶκες.....8. Ζευλῆς.....13. .....
4. Σφήνα.....9. Μαλαΐα.....14. .....
5. Πάλη.....10. Ζευτῆρες.....15. .....

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατὸν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

Παράγρ. 2, 3 – 6 εἰς 4

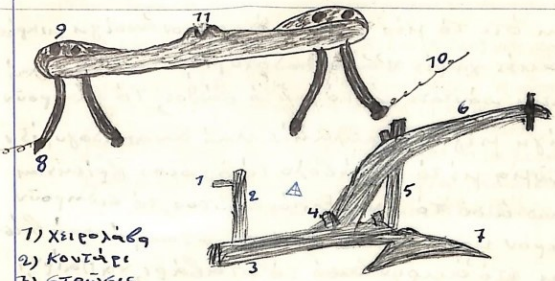

1) χειρολάβα
2) κουτάρι
3) στρῶσις
4) σφίνα
5) σπάθη
6) σταβάρι
7) ὑνί
8) ἀστώλας
9) μαλαϊά
10) ζευτάρες
11) μάγουλο

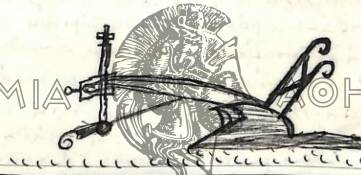

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τό παλαιό ξύλινο ἄροτρο ἀποτελεῖτο ἀπό ἕνα ξύλινο δοκό πού ἐχρησίμευεν ὡς στρῶσις καί ἀπό τό μυροστινό ἄκρον ἐστοιχειοῦτο τό ὑνί διά νά ἐχίζη τό χῶμα, ἀπό τό ὀπίσθιον ἄκρον ἐστοιχειοῦτο ἕνα ὄρθιο ξύλο γιά χειρολαβή τό κουτάρι καί ἀπό τό μέσον αὐτοῦ ἕνα ἄλλο ἐξάρτημα ὀνομαζόμενον σταβάρι μεταξύ τῆς σφίνας. Ἀπό τό σταβάρι διέρχεται ἡ σπάθη εὐθεῖα ἤ καμπυλωτή ἐκ ξύλου βαλανιδιᾶς. Σήμερον δέν χρησιμοποιεῖται ξύλινον ἄροτρον κατά τόν τόπον μας, ἀλλά ἡ διαφορά τοῦ σιδηροῦ ἀρότρου μετά τοῦ ξυλίνου

εἶναι ὅτι τὸ μὲν ξύλινον ἄστρον ἀνοίγει μικρὰς αὐλακιὰς χωρὶς νὰ ἀναποδογυρίζῃ τὸ χῶμα καὶ εὑρίσκεται πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ βάθος, τὸ σιδηροῦν ἀνοίγει μεγάλας αὐλακιὰς καὶ ἀναποδογυρίζει τὸ χῶμα μὲ τὸ παράβολο τὸ ὁποῖον βρίσκεται ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὑνί. Ἐκτὸς τούτου, τὸ σιδηροῦν ἄστρον κατανίζεται ἀπὸ τὸ σταυρὸ ποὺ βρίσκεται στὸ ἄκρον ἀπὸ τὸ σταβάρι, νὰ παίρνῃ πολὺ ἢ λίγο χῶμα, νὰ δημιουργῇ βαθιὰ πολὺ ἢ λίγο. Ὡς πρὸς τὰ ἀναφερόμενα ἄστρα διαφέρει εἰς τὰ ἑξῆς - Τὸ μὲν ἕνα ἄστρο ἀνωθεν δὲν ἔχει σπάθη καὶ ἔχει μόνον ἕνας αὐλακοῦς σκληρὸς διὰ σταυρὸ αὐλακιά, πρὸς δὲ τὸ ἄλλο δεξιὰ ἔχει φτερὸ καὶ σταβάρι καθὼς καὶ τὴ σπάθη, ἀλλὰ τὸ ὑνὶ δὲν εἶναι μυτερὸ ὅπως τὸ χρησιμοποιοῦν εἰς τὸν τόπον μας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(Ἐὰν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρίθμησιν).

4) **Τὸ ὑνί.** Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὑνί (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἑκάστου.

Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο μιᾶς μορφῆς δι' ὅλα τὰ χωράφια πολὺ ὀξύ. Ἦτο κατασκευασμένο ἀπὸ Π.δ.ι.ν.ή.

5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; Ὁμοιάζει μὲ τὸ τετραγωνικὸν καμπυλωτὸν τόξον.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου ; Ἐκ ξύλου

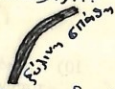

ἦτο κατεσκευασμένη (ξύλον βαλανιδιᾶς)

.....

.....

7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάϊ κλπ.).....

Ἐχρησιμοποιοῦντο τά 1) Σκεπάρνι 2) Πριόνι 3) Ἀρίδα 4) Ζεμπλάρι 5) Ξυλοφάϊ.....

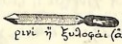

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῷα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται): βόες ἢ ἄλλο ζῷον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. Βόες, Βούβαλοι, Ἄλογα....

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῷα ἢ ἕν; Ἐχρησιμοποιοῦντο δύο ζῷα....

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῷα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός; Ἦτο ἀναγκαῖος ὁ ζυγός. Σ' ἄλογα. ΟΧΙ...

Σχεδιάσατε τὴν μορφὴν τοῦ παλαιοτέρου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεύλια κλπ.). .....

.....

.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

10) Σχεδιάσατε ἰδιαιτέρως τὴν μορφὴν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. .....

.....

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ: λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα; (Σχεδιάσατε αὐτόν). Λέγεται λουρί καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὴν προσδέσιν μόνον τοῦ ξυλίνου ἀρότρου καὶ τοῦ βαϊδαμάδου. (Σήμερον τὸ εἰδ. ἄροτρον δένεται δι' ἁλυσίδος ἢ τῆς προσδ. ὡς τὸ ξυλό)

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου; Ἀπὸ τὸ 1920.

Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξίς του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον; .....

Ἡ ζεῦξις του γίνεται μὲ τὴν βοηθειάν του τῶν λαιμαριά, κεφαλαριά, βαμαράκια, ἁλυσίδες φάλαγγες

Παραγρ. 9, 10, 11 σελίς 6

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ο χρησιμοποιούμενος ζυγός αποτελείται από τέσσαρας ζεύλας αι οποίαι προσδένονται κάτω από το λαιμό των ζώων δι' ενός σχοινίου το οποίον λέγεται ζευτήρας. Ένα από το ζυγό και συμφυές στο μέρος που μένει ο λαιμός του ζώου υπάρχει από τη μίαν πλευράν ωρός το σώμα του ζώου, ένα εξόγκωμα για να μη πληγώνεται ο σβέρκος από τις ζεύλες και λέγεται μαλαία. Το ξύλινο αρότρο το συνδεόμενο με ένα ένα δερμάτινο

χουτρό σχοινί τό ὁποῖον ὀνομάζεται λουρί καί εἶναι κατασκευασμένον ἐκ χοιρινοῦ δέρματος, μέ τόν ζυγόν.

Σήμερον τό σιδηροῦν ἄκρο δυνδέεται μέ ἁλυσίδα ἀπό τό κέντρον τοῦ ζυγοῦ καί σύρεται μ' αὐτόν.

Τό λουρί τυλίσσεται σταυροειδῶς μεταξύ ζυγοῦ καί ἀρότρου καί προσδένεται μέ τό σχοινίον τό ὁποῖον βρίσκεται εἰς τό ἕν ἄκρον τοῦ λουριοῦ μέ τό ρομβοειδές κομβίον ἐκ ξύλου καί βρίσκεται σφηνωμένο καί προσδεδεμένο εἰς τό ἄλλο ἄκρον του.

Τό λουρί διά νά εἶναι γερό καί νά μή σπάσει, εἶναι διπλωμένο κατά μῆκος (Τετράδιπλο) καί εἶναι ραμμένο μέ δερματινο χοιρινό σχοινί.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Παρίστ. 12.) σελίς 6

Διά νά ξεχωθή τό ἄλογο ἀπό τό ἄροτρο χρειάζεται νά τοῦ φορέσωμε τήν συνωμή του. Ἡ συνωμή του ἀποτελεῖται ἀπό τήν κεφαλαριά ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἐκ δέρματος καί χρησιμεύει ὡς χαλινός καί ὡς καπίστριον. Φέρει δέ αὐτή καί παρωπίδας διά τήν προφύλαξιν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἵππου.

2) Ἀπό τή λαιμαρχιά ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἐκ δέρματος καί εἶναι μιά χονδρή κουλούρα γεμισμένη μέ καλαμιά, ἔξω καί γύρω ἀπ' αὐτήν ἕνα χονδρό σίδερο μέ κρίκους διά νά γαντζώνωνται οἱ ἀλυσίδες πού δά συνδέσουν τό ἄροτρο. 3) Τό σαμαράκι δερμάτινο. Τόπο-

θετεῖται εἰς τὴν ράχιν τοῦ ζώου καὶ ἐξ αὐτοῦ κρέμονται εἰς τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην πλευρὰ ἀνὰ ἓν μαξιλαράκι ἀπ' ὅπου διέρχονται οἱ ἀλυσίδες τῶν τραβηκτά, περασμένα ἀπὸ τὴ δημλιὰ τοῦ μαξιλαριοῦ διὰ νὰ μὴ φθείρουν χαμηλὰ τὰ τραβηκτὰ καὶ πληγώνουν τὰ πλευρὰ τοῦ ζώου.

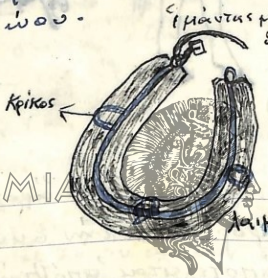

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

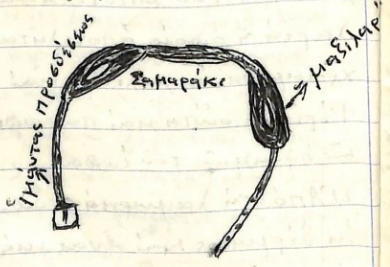

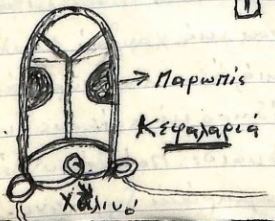

Περιγράψατε καὶ σχεδιάσατε (ἢ φωτογραφήσατε) τὴν σκευήν, τὴν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον.....

.....

.....

.....

.....

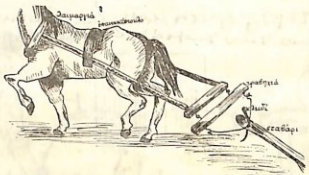

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον); 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀχροῦ ἢ ἄλλος); 2) γυναῖκα; 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποία ἡ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας Ὄργωνε καὶ ὄργωνα καὶ σήμερον. Ὁ ἰδιοκτήτης ἄνδρας ἢ ὁ τότε κολλήγος. Ἐδῶ εἶναι. Ὁ ὑπάλληλος (χωσμετκιάρης)

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) Τό ζεύξιμο τῶν βοδιῶν γίνεται μὲ ζυγό. Ὁ ζυγός εἶς τὰ ἄκρα ἔχει ἀνά δύο ξύλας πού μπαίνει ἀνάμεσα ὁ λαιμός τῶν ζώων

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....
Εἰς τοῦς βόες καὶ βουβάλους μὲ ζυγόν. Ὀξεῖς προσδένεται εἰς τὸ μέτωπον μὲ ἀλυσίδα δύο μέτρων. Πού ἀνεβάζουν στὸ ἄροτρον

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῷα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως; (Περιγραφὴ καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία).
Μὲ σχοινί. Τῶν ἀφίνει τὰ ἄκρα. Προσδένονται εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Σχεδιάσατε πῶς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πῶς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὀργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὔλακας (αὐλακιὲς) κατ'εὐθεῖαν γραμμήν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Τό ὄργωμα ἐγίνετο καί γίνεται καί σήμερον μέ αὔλακας κατ' εὐθεῖαν γραμμήν

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

Καί περιφερειακῶς ἀναλόγως τῆς ἰδιομορφίας καί ὑψωμάτων (ἀλφῶ ὑψωμα ἄλφα κοι)

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σπορίες, ντάμιες, σιασιές, μεσοράδες κ.λ.π.); Τό ὄργωμα καί ἡ σπορά ἐγίνετο καί γίνεται καί σήμερον εἰς σπορές.....

.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρὶς (ἡ σποριά); μὲ αὐλακιάν; .....

Ἐχωρίζετο μέ αὔλακιά.....

6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῆται ἄροτρον; Εἰς πετρώδη χάφια ἢ εἰς στενούς κήπους πού δέν χωρᾶ τά βόδια μέ τό ἄλετρο νά γυρίσουν.

7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἴδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. Ὁ τρόπος τῆς ἀροτριάσεως διά αὐλάκων καθέτως καί πλαγίως ἐγίνετο μόνο εἰς ἀγρούς μέ κοιλώματα. Γίνεται καί σήμερον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Παράγρ. β) 1) σελίς 7

Τό ζεύγαρο τῶν βοδιῶν γίνεται μέ τόν ζυγόν ὁ ὁποῖος εἶναι κατασκευασμένος ἀπό ξύλο, ἴσιο καί μέ τά ἄκρα ἔχει δύο τρύπες ἀπό ὅπου διέρχονται δύο ξυλαράκια ἐφαρμοστά κατασκευασμένα, ὥστε νά ἀνοίγουν πρός τά ἔξω καί νά χωρᾶ ὁ λαιμός (σέρκος) τῶν βοδιῶν ἀνάμεσα. Τά ξυλαράκια ὀνομάζονται ζεῦλες καί εἰς τό ἕνα ἄκρον των φέρουν τόν ζευτῆρα δηλ. ἕνα σχοινίον διά νά προσδένουν ἀπό τό κάτω μέρος τοῦ λαιμοῦ διά νά μήν βγαίνει ὁ ζυγός ἀπό τά βόδια.

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ ζυγοῦ ὑπάρχει μία ἄγκοπη

ὅπου κατὰ προσδένεται τὸ λουρί μὲ τὸ σταυρί τοῦ ἀρότρου διὰ νὰ σύρεται τὸ ἄροτρο, ἡ ὁ ἅρμός τοῦ βοϊδαμάξου (ἁραμπᾶς)

Παλαιότερον ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς τὸν ζυγόν ζώλες κυρτὲς ὅπου προσδένονταν ἀφοῦ τὰς περνοῦσαν στὸ λαιμὸ τῶν ζώων, εἰς κάθε κορυφὴ τοῦ ζυγοῦ μὲ τὰ πιζούλια.

Τὸ ὄργωμα ἐγίνετο καὶ γίνεται καὶ σήμερον μὲ αὐλακες καὶ εἴδαμεν γραμμὴν καὶ πα[illegible] ἀκαρεπαλλῶς. Ἡ ὄργωσις γίνεται (τοῦ σίτου) στα πεταχτὰ - τοιτεουμά, διὰ σπόρου αἰπαλτὸ ὁποῖον φέρουν εἰς τὸν ἀριστερὸν ὦμον.

Σπορὰ σίτου: Κατὰ τὴν παραμονὴ τῶν Χριστου[illegible] γέννων ἐξυνήδιζον οἱ γεωργοί μας νὰ βάζουν ἕνα (κούτσουρο) ξύλο χονδρὸ σὲ φωτιὰ νὰ καίγεται μία ὥρα καὶ δὲ βράδ[illegible] μέχρι καὶ τὸ βράδυ τῆς Παραμονῆς τῶν φω[illegible] τῶν. Τὸ πρωὶ τῆς ἡμέρας τῶν φώτων καί[illegible] νουν τὸ δουλό, λίγο ἀλάτι καὶ λίγο σιτάρι καὶ ἕνα μυστρὶ ἀλάτι καὶ πηγαίνουν στὴν ἐκκλησία καὶ τ' ἀφιερωνόμενα μυροστά[illegible] ἁγιασμό. Μετὰ βάζουν ἁγίασμα στὸ μυστρὶ ἀλάτι, παίρνουν καὶ τ' ἄλλα καὶ πηγαίνο[illegible]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καί φαντίζουν τά πρόβατα στό

μαντρί, τά βόδια στό στάβλο, στόν ὀρνε-
θῶνα καί στά δυρμάτια τοῦ σπιτιοῦ.
Μετά τό φαγητό κοιμοῦνται τό σιτάρι, τό
ἀγιάσμα, τό ἀλάτι καί τό δαυλό, κοιμοῦ-
νται στό κρεβατοσκεπασμένο μέ σιτάρι χωρά-
φι, φαντίζουν τό χωράφι μέ τό ἀγιάσμα
γιά νά εὐτυχήσει ὁ καρπός, σκορποῦν τό ἀλά-
τι νά μήν κάψει τό σιτάρι κανένα κακό
μάτι, τό σιτάρι γιά νά δώσει κολοῦτο τό
χωράφι, τό δέ δαυλό δαυτοῦν σέ μιά
γωνιά τοῦ χωραφιοῦ γιά νά μή κάψει, τό
σιτάρι ἀπό μήν ἀναψίνει τοῦ δαυλοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορὰς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. Ἡ χρῆσις αὐτῶν διὰ σπαρμάσεως καὶ λάκκων γίνεται εἰς ὀργώματα καλλιεργείας τῶν δημητριακῶν.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς:

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργιά, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Διὰ τὴν σπορὰν τῶν δημητριακῶν καὶ κατ' ἐξαίρεσιν τοῦ ἀραβοσίτου ἐγίνοντο πέντε ὀργώματα ἀπὸ Μαρτίου ἕως τῆς Μαΐου ἤτοι: 1) γύρισμα (ἢ σκάψιμο), 2) διβόλισμα, 3) τριάρισμα, 4) τετράρισμα, 5) βπερμουσιά.

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Διὰ τὰ κηπευτικὰ γίνεται καὶ γίνεται καὶ ἕνα ὀργώματα καλλιέργεια ἀπὸ ὀργωμάτων.....

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἄσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἀπὸ ἕνα ἕως τέσσερα.....

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχήν; Ἕνα ἕως δύο. Διὰ καλαμπόκι 4-5 τῶν μετρῶν κατὰ Σεπτέμβριον, τοῦ δὲ Κ. Μάρτιο ἕως Ἰούν.

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; Ἕνα σαμμί.

Τὸ ἀδάοιον δένεται τὸ ἄμπρον τῆς βάσεως καὶ τὸ ἄμπρον τῆς κορυφῆς καὶ τὸ ποδάρι τὸν ὁμοιάζει.

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερὰ (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὄργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἐλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἡ ὁποία ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἓν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; Τὸ ἀλέτρι μοῦ

ρίζεται μὲ ἕν ἀλατοῦ καὶ παρατρό. σιδη-

ρῶν ἐργαλεῖα τὰ ὁποῖον πέρνα σιά μέ-

ἀμπ. τὰς βουκέντρας καὶ λέγεται Ἀξάλι,

ἢ ἄλλο βουκάνη γωνία βουλέγεται ξυλοσίδηρο

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωράφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Μετὰ τὸ ὄργωμα γίνεται τὸ σβ-

νισμα μὲ ξύλινη ἢ σιδηρένια σβάρνα.....

3) Ἡ σκαφὴ μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1 - 3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἑκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

Ἐργαλεῖα τὰ ὁποῖα ἔχρησιμοποίη καὶ

χρησιμοποιοῦν καὶ σήμερον. Διὰ τὸ

συνέχεια εἰς τὴν σελ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

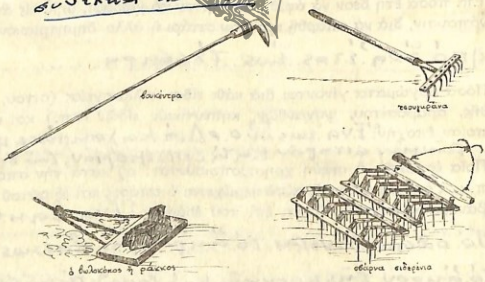

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

Παράγρ. 3) δ) σελίς 10

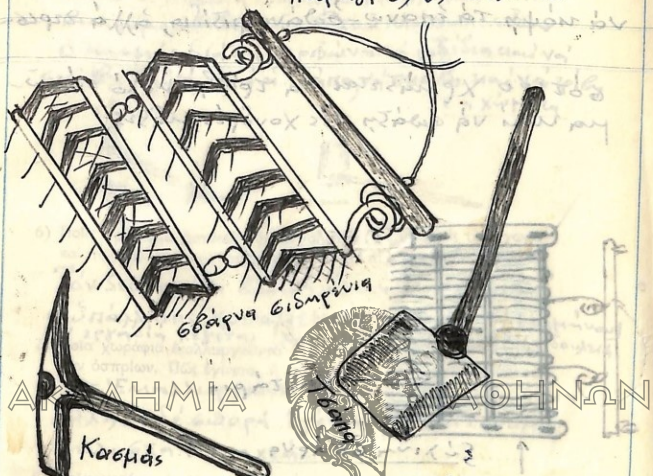

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ καλλιέργεια τῶν ἀγρῶν ἀπαιτεῖ καὶ ὡρισμένα ἐργαλεῖα. Εἰς αὐτὴν εἶναι ἀναγκαῖον τὸ ἄλετρι καὶ ἡ σβάρνα γιὰ νὰ πόβη τὰ χοντρὰ χώματα (μάτσες). Ἐπειδὴ ὅμως σὲ πολλὰ μέρη τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν κτημάτων δὲν δύναται τὸ ἄλετρι νὰ χωρέση λόγω στενότητος, μεταχειρίζονται τὰ ἑξῆς ἐργαλεῖα: 1) τὸν κασμὰ ὁ ὁποῖος δύναται νὰ σκαλίση τὸ ἀκαλλιέργητο χωράφι βαθιὰ καὶ νὰ πόδη καὶ τὰ ριζίδια, καὶ 2) τὴν τσάπα ἡ ὁποία δύναται νὰ σκαλίση καὶ

νά κόψη τά ἐπάνω-κάτω ρίζίδια, ἀλλά σκληρό-

τερο χρειάζεται νά τρίβη ψιλό τό χώ-

μα καί νά σκάζη τίς χονδρές μάζες.

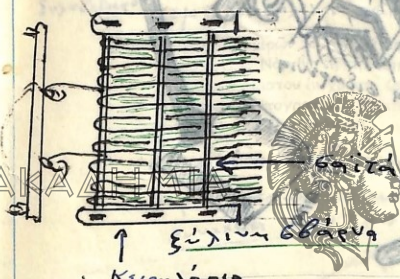

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἑκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....

διάφορα τῶν ἀγρῶν ἢ τοῦ κήπου εἶναι ὁ κασμᾶς διὰ νὰ ξερίζωνε τὰ ριζίδια καὶ νὰ σκάβῃ βαθιά, καὶ ἡ τσάπα νὰ σκάβῃ καὶ νὰ τρίβῃ τὰ χώματα

6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγὰν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὕτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν

Τὸν ζευγολάτη βοηθᾶ ὁλονὺς ὁ μοχίνιας ἢ ὁ ὑπάλληλος (χουβμεκιόφης) (ἀμοιβὴ ἑξαμήνου) Ἡ ἐργασία λέγεται χουβμέτη καὶ βοήθεια, δουλειά.

7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἑκάστου εἴδους. Ἐκαλλιεργοῦντο ἀμμουδερὰ μὲ λόφους (λλί) μὲ ἐδαφρὰ ἐγίνετο μὲ τσιτσουμά καὶ διὰ πεταχτά .....

8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. Ἐκαλλιεργοῦντο καὶ καλλιεργοῦνται χωράφια μὲ ἐλιγερὰ χώματα ὅπως τῶν ὀσπρίων. Διὰ τριφύλλι μαῦρα χώματα

9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιὲς (βραγιὲς) καὶ ἄλλως. Ἡ καλλιέργεια ἐγίνετο καὶ γίνεται καὶ σήμερον μὲ αὐλακιές, 2-3 ἀραιρίτσες

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α.' Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

π.χ. μὲ τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) Ἐθερίζοντο μὲ δύο εἴδη ἐργαλεῖα. Τὸ δρεπάνι τοῦ γύψου χωρὶς δόντια καὶ τὸ λελέμι. Ἀργότερον ἀντικατεστάθη καὶ ἐπὶ τοῦ ὀδοντωτοῦ δρεπανι

Ἐάν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

Τὸ ὁδοῖον εἶναι ἀναμμ. ἐν χρήσει.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα) Μὲ τὴν κόσσα

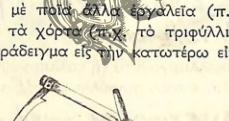

3) Ἡ λεπὶς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν). Σὲ τὴν ὀμαλὴ ἦτο ὁμαλή. γύψινο. Δρεπάνι. Ἀργότερον ὀδοντωτή. δρεπάνι ἀργοτέρου

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; Ἡ χειρολαβή ἦτο ἐκ ξύλου ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶχε δύο διδραχμῶν λεπτὰ τεμάχιον. Ὁ σκελετὸς ἐλέγετο δοξάρι.

Παράγρ. α' 1) σελίς 11

Παράγρ. 2, 3, 4, 5 σελίς 12 καὶ 13

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Διά τὸν θερισμὸν τῶν δημητριακῶν ἀναλογότερον ἐχρησιμοποιοῦν δύο ἐργαλεῖα ἤτοι: Τὸ δελέαν τὸ ὁποῖον εἶναι παρμένο καὶ ἀποιχτὸ διὰ νὰ κόβῃ ἀγριωτέρους στάχυας διὰ διευκολύνῃ τὸν θερισμὸ εἰς τὴν ταχεῖαν ἐργασίαν, καὶ τὸ δρεπάνι. Στὴν ἀρχὴ τὸ δρεπάνι ἦτο ἕνας ἄκλους σιδερένιος καὶ ἡ κόψη του ἦτο ἴδια ἄνευ ὀδόντων ἀλλὰ ἀργότερον ἀντικαταστάθη ἀπὸ τὸ ὀδοντωτὸ δρεπάνι τοῦ ἐργοστασίου διότι τὸ ἄκλουν

τὸ κατασκεύασεν ὁ σιδηρουργός. Ἡ χειρολαβὴ τοῦ δρεπανιοῦ ἦτο κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκείτο λεπτὸν σιδηροῦν τεμάχιον.

Ὁ σκελετὸς ἀποτελεῖται ἐκ σιδήρου, ἔχει σχῆμα καμπύλης καὶ λέγεται δοξάρι.

Τὰ χόρτα ἐθερίζοντο μὲ ἓν ἐργαλεῖον τὸ ὁποῖον λέγεται κόβα ἢ κοβιά ὅπως τὸ λένε σιόν τόπον μας.

Ἅπαντα τὰ ἐργαλεῖα ταῦτα ἦσαν ἐν χρήσει καὶ εἶναι ἀκόμη ἐντός ἀπὸ τὸ λεξιλόγιον τῶν ὁπωρικοθερεστάδες τῆς χώρας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικὰ ἐργαλεῖα· (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) Στὴν ἀρχὴ οἱ δημιουργός, ἀργότερον τὸ ἐργοστάσιον.....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Ἐγίνετο καὶ γίνεται ἀπόμακρη μερίδες τῶν ρεβιθιῶν, φασουλίων, φακῆς, ρόβης.

β.' Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. Ἐθερίζοντο καὶ θερίζονται καὶ σήμερον. Εἰς ὕψος 0,20 ἀπὸ τοῦ ἐδάφους.

2) Οἱ στάχυες ποὺ ἔμεναν (ἢ μένουν) εἰς τὸ χωράφι μαζὶ μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). Λέγαν καὶ σταχολόγια ἢ μπουρμπολόγια ἢ στοῦχος

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιά), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; Οἱ θεριστὰς οἱ ἴδιοι ταποθαιοῦν τὰ χεριόβολα καὶ χεριές.....

.....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριὲς) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὑρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς). Οἱ χεριὲς τοποθετοῦνται πολλαὶ μαζὶ καὶ μὲ διεύθυνσιν τῶν σταχύων τὴν ἴδιαν.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

5) Πῶς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζὶ δράγματα ; Πολλαχοῦ καλοῦνται ἀγκαλιές. Τὰ τοποθετούμενα πολλὰ μαζὶ χειρόβολα. Κάνουν τὶς χειρίες. α. Αἱ τοποθετούμεναι πολλαὶ χειριαὶ μαζὶ κάνουν τὸ δεμάτι.

γ.' Οἱ θεριστάι.

1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) θερισταί, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀπὸ ἄλλον τόπον καὶ ποῖον ; Θερίζουν ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ὑπῆρχον θεριστάι οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ἀπὸ τὰ χάσια ἢ ἀπὸ τὰ γύρω χωριά.....

2) Πῶς ἠμείβοντο οὗτοι μὲ ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ' ἀποκοπήν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἄνευ φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μὲ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). Ἠμείβοντο μὲ μεροκάματο μετὰ φαγητοῦ ἢ ἐξωμοῦτι καὶ ξύψωμα (ἔφαγαν φαγητοῦ). Εἰς χρῆμα ἡμέραν, πηλαιότερον δὲ εἰς χρῆμα ἦτο εἶδος ἀναλόγως τῶν καιρῶν.

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύλαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλλοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; Αἱ γυναῖκες ἔφερον στὴν ἀριστερὰν χεῖραν μαλλίν κάλτσα πρὸς προφύλαξιν. α. Οἱ ἄνδρες περιεβάλλοντο μὲ μίαν ζώνην βαμβακερὴν πλάτους 8,10 καὶ μήκους 2-3 μέτρα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχὴ ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; Ἐδίδετο μαὶ δίδεται προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέρα ἐνάρξεως νὰ μὴ εἶναι Τρίτη: .....

5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. Ἐτραγουδοῦσαν τὰ ἑξῆς: 1) Τρ ἄβα νὰ ἴδῃ τὰ δρεπανά. 2) Τώρα τ' ἀργό τ' ἀργοὐτεί μου. 3) Ἡλιο τί μᾶς ἀργήσες μαὶ ἀλλα.....

6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἕνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυς ποὺ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινας τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυς πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον. Εἰς μίαν γωνίαν τοῦ τελευταίου ἀχρόνου θερισμόν, τὴν τελευταίαν ἡμέραν λίγο ἀφίνουν τελειώνουν, ἀφήνουν 3-4 τετρ. μέτρα ἀδιέριστα μαὶ ὀνομάζουν τὴς Παρέας μάλλον σταυροειδῶς τὰ στάχυς, μετὰ φίνουν οἱ ἄλλοι μαὶ ὅλοι μαζὶ πιάνουν τὰς στάχυς μὲ τὰ δρεπάνι ἑνώνουν. Ἐὰν τὸ δρεπάνι σταθῇ ὄρθιο, θὰ ζήσουν πολλὰ χρόνια. Ἂν πέσῃ δίπλα (ὁριζοντίως) γρήγορα θὰ πεθάνουν.

5. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἑσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; Τὸ δέσιμο τῶν δεματιῶν ἐγίνετο ἀμέσως μαὶ μετὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας μέχρι τὴς 12ης .....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Πῶς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυς καὶ πο
τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Π
ἐδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ β
λονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ ἐ
σιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τ
Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παρα
σεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Τὰ δεμάτιασμα ἐγίνετο καὶ γίνεται καὶ σή
ρον μὲ δεματικὸ ξαρίδωμ ἀνοίγεται ὅπου κ
πρέπει νὰ ἐπάνω στοὺς στάχυς ἢ ἀπὸ σ
κελι ἢ βοῦρλα. Δένει ἄνδρας καὶ τὰ
χεριὲς τὶς τοποθετοῦν. Οἱ θερισταὶ γι
δεμάτιασμα. Χρησιμοποιεῖται καὶ
Πάσσαλάκι γιὰ νὰ ἀκουμπάνουν τὴν ἄκρη τοῦ δ
τικοῦ μετὰ δένουν τὸν κόμπο γιὰ νὰ μὴ λύ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συν
κεντρώνοντο εἰς ὡρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσ
δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο;.....

Τὰ δεμάτια ἐνωμενιτρούντο κατὰ μπόρος
εἰς τὸ ἄκρον τῆς σπορᾶς φανὰ τρία (τρ
ρία) μὲ τοὺς στάχυς κατὰ τὴν ἰδίαν
σιμάθνεν.....

ε.' Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπο
σας ; Ἤρχισεν ἀπὸ τὸ ἔτος 1923

Παράγρ. γ.' 1) 2, 3 σελ 74.
Παραγρ. 4, 5, 6 σελίς 75
Παράγρ. 2, 3, σελίς 76

Εἰς τὸν θερισμὸν τῶν δημητριακῶν λαμβάνουν μέρος ἄνδρες καὶ γυναῖκες τῆς ἰδίας οἰκογενείας ἢ ἐργάται καὶ ἐργάτρειαι. Οἱ ἄνδρες κόπτουν τὸ σιτάρι ἐπίσης ἐπιστοστά ἐπάνω ἀπ' τὸ ἔδαφος. Κατὰ τὸν θερισμὸν οἱ ἴδιοι ταυτοποιοῦν τὰ χεροβόλα σὲ μεγάλες χειρίες καὶ μετὰ τὶς μεγάλες χειρίες πολλὲς μαζὶ σὲ δεμάτια. Οἱ χειρίες ἔχουν τὴν ἴδιαν διεύθυνσιν τῶν σταχύων. Αἱ γυναῖκες φοροῦν εἰς τὸ ἀριστερό χέρι μίαν μάλλινη κάλτσα διὰ νὰ μὴν πληγώνονται κατὰ τὸ θερισμό, οἱ ἄνδρες δὲ φοροῦν εἰς τὴν μέσην μίαν ζώνην μάλλινη πλάτους (0,70) δεκαπέντε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

και μπόρος 2-3 μέτρα διά νά μή ποονᾶ ἡ
μέση των. Τά δεμάτια δίνουν οἱ ἄνδρες κα
τά τακτοποιοῦν εἰς τήν ἄκρην τῆς σωρο
καί κατά μπόρος αὐτῆς ἀνά τρία ὀχτμο
τίζοντας ἔτσι τριαρίες μέ τήν ἴδιαν διεύθυ
σιν τῶν σταχύων. Οἱ ξένοι ἐργάται καί
ἐργάτρια καί λαμβάνουν μέρος εἰς τόνδε
ριεμόν ἔρχονται ἀπό τά Χάβια ἤ ἀπό τα
γύρω χωριά καί ὁλοκληρώνονται μεροκά
ματο εἰς εἶδος ἤ χρῆμα μετά φαγητοῦ
ἀναλόγως τῆς συμφωνίας ἤ ξεχωρή ἀπό
φαγητοῦ. Κατά τόν θεριεμόν τραγούδα
τα καί διάφορα (ραγούδια, τό ωρωί, τα
μεσημέρι καί τό βράδυ (3) ἔφερα τα μέ
7, 2, 3 τραγούδια θεριεμοῦ) Κατά τό τέλος
τοῦ θεριεμοῦ τήν τελευταίαν ἡμέραν,
ἀφήνουν εἰς μιά γωνιά τοῦ χωραφιοῦ 3-4
τετρ. μέτρα ἀθέριστο σιτάρι ὅπου ὁ ἀρχι
γός τῆς οἰκογενείας πάντα σταυροειδῶ
στάχυς καί κατόπιν μέ τήν σειράν των
οἱ ἄλλοι. Τούς στάχυς αὐτοῦν ἑνώνω
μαζί μέ τό δρεπάνι, καί ἐάν τό δρεπάνι
εἶχε ἄρθιο, τότε λέγουν ὡς θά ζήσῃ
πολλά χρόνια αὐτός πού τό ἔφριξε.
Ἄν πάλι εἶχε πλαγίως, τότε γρήγορα
θά πεθάνῃ..

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

7) Γιά τό πρωί. Θερισμός

Τράβα ν' ἀέρα δροσερέ
βοριᾶ μου χαϊδεμένε,
γιά νά δροσίσης τά παιδιά
τόν Τσόλια τόν καημένον,
πού πολεμάει κατακαμπῆς
κατάματα στόν ἥλιο,
δίχως ψωμί, δίχως νερό,
δίχως κανα μεντάτι.
Πουλάκι πάει κι ἔκατσε
στοῦ Τσόλκα τό κεφάλι,
μοιρολογοῦσε κι ἔλεγε
μοιρολογάει καί λέγει:
Ποιός ἔχει ἄνδρα στήν ξενιτειά
καί γυιό εἰς τά καράβια
πές τους νά μήν τούς καρτερεῖ
νά μήν τούς περιμένει.

Σημ. Τσόλιας = Καπετάνιος πολεμιστής κατά τῶν Τουρκαβανίτων.

Μεντάτι = Βοήθεια, παρακαλιά πρός

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐργασίαν ἄνευ πληρωμῆς--

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Γιά τό μεσημέρι. Θερισμός

Τώρα τ'άργό τ'αργούτσικο
τώρα τό μεσημέρι,
Ὁ Γιάννης μας ἐπέρασε
μέ τ'ἄλογο καβάλλα.

Κανένας δέν τόν λόϊασε
κανένας δέν τόν εἶδε,
κόρη ξανδή τόν λόϊασε
ἀπό πάνω ἀπ' τό παραθύρι.

Γιάννη γιά κοντοκράτια,
Γιάννη μέ τ'ἄλογο γιά σταμάτα,
ν'ἔχω δυό λόγια νά σέ πῶ
τρία νά σέ μιλήσω,
στό δρόμο νά πέρχοσαν
τό μαντηλάκι σ'ἔπεσε.

Δῶς μου τό μαντηλάκι σου
νά πάρω νά τό πλύνω,
γιατί μικρή σ'ἀγάπησα
καί θέλω νά σέ πάρω.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Γιά τό βράδυ. Θερισμός

Ήλιο τί μάς ἄργησες καί ἀργής νά βασιλέψῃς,
δέ καταργιώνται ἐργατικοί καί ξενοδουλευτάδες,
δέ καταρώται καί μιά νιά μισονοπωτρεμένη,
πόχει τόν ἄνδρα της ἄρρωστο βαριά γιά νά
πεθάνῃ.

Χαλνόν γάλα ἀπό λαγό, τυρί ἀπό ἀγριογίδι,
νά στύσῃ στρούγκα ἀπό λαγό τσιαρδάκι
ἀπό ἀγριογίδι.

Νά στύσῃ ἀβρόχια κιά βουνά
καί σίδηρα στόν κάμπο.—

Σημ. Χαλνόν = ζωντά
Στρούγκα = ἕνα πηρίγραμμα ψαρός
ἀρμεγμένο.
Τσιαρδάκι = Ἡ χρησιμεύουσα γιά
ἴσιωμα τῶν προβάτων καλύβη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Παράγρ. 9 σελίς 11 || Παραγρ. ε'. 1, 2 σελίς 16
μαΐ 17

Ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων ἐγίνετο μὲ 2-3 ἀροτριάσεις καὶ ἐφυτεύοντο μὲ τσάπα ὅταν ἡ καλλιεργημένη ἔκταση ἦτο μέχρι 3-4 στρέμματα. Μὲ τὸ ἄροτρο σὲ αὐλακιὲς ὅταν ἦτο μεγάλη ἔκτασις. Ὡς ἐκεῖ τὸ σπόρο-του ἡ σπορὰ γίνεται μὲ τὸ ἄροτρον δύο φορὰς τὸ χρόνο ἤτοι τὸν Ἀπρίλιο καὶ τὸν Αὔγουστο. Ἡ καλλιέργεια ἤρχισε εἰς τὸν τόπον μας ἀπὸ τὸ ἔτος 1923 ἀλλὰ δὲν γίνεται ἐντατικὴ καλλιέργεια τῆς Πατάτας. Ἡ ἐξαγωγὴ γίνεται μὲ τσάντα σὲ μικρὴ ἔκταση, μὲ τὸ ἄροτρον σὲ ἐκτάσεις ἐκατομμύρια ὅλων τῶν 4 στρεμμάτων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πότε γίνεται ἡ σπορὰ ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς. Ἡ σπορὰ γίνεται δύο φορὰς τὸ χρόνο ἤτοι: τὸν Ἀπρίλιο καὶ τὸν Ἀύγουστο.....

.....

2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγὴ (βγάλσιμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνη, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν. Μὲ τὸ σκάφα. Ὅταν ἡ καλλιεργημένη ἔκταση εἶναι μὲ χρῆ. 3-4 ζευγμάτων. Μὲ τὸ ἄροτρον. Ὅταν ἡ καλλιεργημένη ἔκταση εἶναι ἀλλὸν τῶν 4 ζευγμάτων.

ΣΤ.' Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

1) Ἐσυγηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφὴ τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανὸν, τριφύλλι, ῥίκον); Ἐὰν ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. Ἡ καλλιέργεια τοῦ σανοῦ ἐγίνετο κατὰ τὸν Νοέμβριον μὲ ἕνα ἀέρωμα καὶ μία σβάρνα, ἐκτὸς τοῦ τριφυλλίου ποὺ σπέρνεται τὸν Σεπτέμβριο μὲ τρία ἀέρώματα, τὸν σανὸ εἶν κόπτεται μὲ τὸν κόφαν, ξηραίνεται καὶ μεταφέρεται σὲ ἀποθήκη λυμένο ἢ εἰς δέματα, κατὰ τὸ χειμ

2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.). Ἐθερίζετο μὲ τὸν κόφαν ἀπὸ Μάϊο ἕως καὶ τὸ Σεπτέμβριο (μόνο τριφύλλι) τἄλλα τὸ Μάϊο (Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

.....

.....

3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) Τὰ ἀρχαῖα ποὺ ἔχρησιμοποιοῦσε γιὰ τὴν ξύρανση καὶ δέσιμο σάπια τὶ ἐξῆς 1) φουρκέλι ἢ φκούλι ἢ φκέλι 2) τσαγγράνι 3) Κάδες 4) δύρματα 5) Τανάλια.

Γ.' ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

α.' 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἁλωνισμόν. Συνεκεντρώνονταν πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέρουντο εἰς ἄλλη θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἁλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. Συνήθως μόνον τὰ ἀρώτον ἀπὸ τὰ χωράφι καὶ ὁ τρανὰ ἐμεταφέρουν ἀπὸ τὰ ἁλώνι ποὺ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ Μαρία.

.....

.....

2) Πῶς καλεῖται ὁ χῶρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἁλωνισμὸν δεμάτια. Εἰς τίνας τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρό; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; Ὁ τόπος αὐτὸς μαλώνεται ἁλώνια καὶ τὰ δέματα τῶν δεματιῶν γίνεται σὲ θημωνιά.

3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἁλώνι διὰ τὸν ἁλωνισμὸν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγίνετο παλαιότερον ὁ χωρισμὸς τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χῶρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἁλώνι; Εἰς τὸν τόπον μου δὲν ὑπῆρχε ἀνέκαθεν τὸ ἁλώνι. Ἀφοῦ ἔκαμε ἐγίνετο ὁ χωρισμὸς τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ ἄχυρα.

4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἁλώνι. Ἐντὸς ἢ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; ποίαν θέσιν; Τὸ ἁλώνι κατασκευάζετο ἔξω τοῦ χωριοῦ σὲ μαρμά. (Περιφέρεια ἐμένας ὀλίγων ἀστρεπτώσεων ποὺ γίνεται σὲ αὐλὴ τὴ Παναγία Χρουσα.

5) Τὸ ἁλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ; ἐὰν τοῦτο ἀνήκῃ εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσίς του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Τὸ ἁλώνι ἀνήκει εἰς μίαν καὶ μόνον οἰκογένειαν.....

6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἁλώνισμα καὶ πότε λήγει ; Ἄρχεται ἀπὸ τὴς 20ῆς Ἰουνίου καὶ λήγει τὴν 30ὴν Ἰουλίου.

7) Εἴδη ἁλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον ἐστρωμένον μὲ πλάκες).
(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἑκάστου καὶ παραθέσατε σχέδιασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Εἰς τὸν τόπον μας γίνεται πρόχειρον διὰ δοκίμασμα (κόψιμο) τῶν χόρτων, ἀκαθαρίσματα τῶν χόρτων καὶ χωμάτων καὶ ἄνευ ἄλλης προετοιμασίας.

8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἁλώνι ἕκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξεώς τοῦ ἁλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου) καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων). Οὐδεμίαν ἐπιδιόρθωσιν πάρουν ἀπὸ τὸ κόψιμο τῶν χόρτων καὶ τὸ δοκίμασμα.....
.....

9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἁλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἁλωνισμοῦ γίνεται ὡρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; Ἡ προετοιμασία καὶ ἡ ἔναρξις γίνεται καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα πλὴν τῆς Τρίτης.....

10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἁλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἁλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἁλω-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἱονδήποτε ἄλ

Ἡ τοποθέτησις τῶν δεματικῶν ὑφὸς ἁλω
μάν. γίνεται μὲ ἀρθίφυς τρόπος στίχυς
γιὰ νὰ τρίβουν. Μιὰ γρίγορα.....

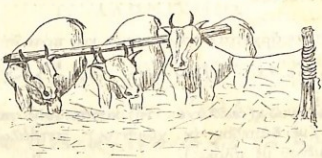

11) Πῶς γίνεται τὸ ἁλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμο
ήσεως ζῴων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἁλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπ
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῴων (βοῶν, ἵππων κλ
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ
ψιοῦ ξύλινος στῦλος ὑψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγε
στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτ
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατ
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον των τὰ ζῷα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυ
κῶς, ἵνα ἔρχωνται γύρες, καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα...

Τὸ ἁλώνισμα μὲ ζῶα γίνεται γίνεται δι
τῶν μητηπατήσεως τῶν στάχυων. ἀφοῦ
δέσωμε ἵνα σχοινί ἀπὸ τὶς θηλιὲς τῶν
μῶν τῶν ζώων τὸ ἀφρῶν τὴ ἄλλη ἄκρη θὰ τ
δεμένη στὸν ἁλωνοδεκλοῦ Περιστρέφον

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον
ἁλωνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἁλω
στυλον μὲ τὰ ζῷα; (Εἴς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλ
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμὸν τῶν ζῴων. Εἰς ἄλλους τόπ
εἰς τὸ ἁλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰ
μέσον τοῦ ἁλωνιοῦ. Τὰ ἁλωνίζοντα ζῷα περιφέρονται συνδ
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὲς περὶ
λαιμὸν ἑκάστου ζῴου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρε
ἀκόμη) ἁλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Παράγρ. γ) σελίς 27

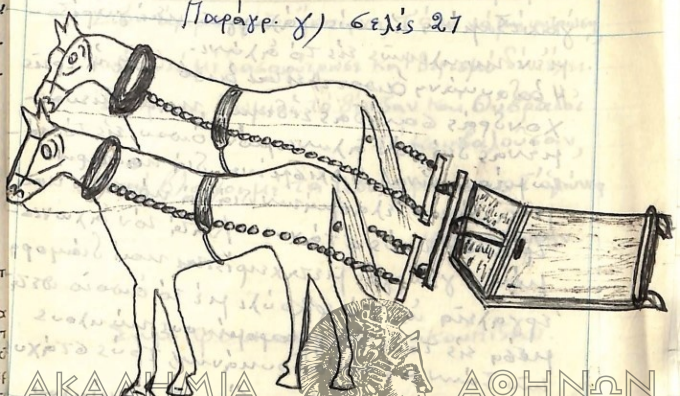

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐντὸς τοῦ ἁλωνισμοῦ τῶν σταχύων τοῦ διὰ τῆς κυκλοφορίας ὅπου ἐγίνοντο μὲ 6-7 ἄλογα συνδεδεμένα μὲ θηλιές καὶ μὲ ἕνα μεγάλο σχοινί τὸ ὁποῖον κατέληγεν εἰς τὸν ἁλωνόξυλον ὁποῦ ἐπυκνοτάνιζε τὰ ζῶα περιφερόμενα κυκλικῶς τοῦ στύλου καὶ ἔκοπτον τοὺς σταχυς μὲ τὰ πόδια, εἰς τὸν τόπον μας ἐγίνετο καὶ γίνεται ἀκόμη ὁ ἁλωνισμός μὲ τὴν ἁδουκάνα.

Κατὰ τὸν ἁλωνισμὸν τοῦτον, ἀφοῦ ξεχωρίσουν τὰ ἄλογα ἢ τὰ βόδια μὲ τὴν σειρὰν τους,

σύρομεν τὴν ἀδουμάνα ἡ ὁποία εἶναι
χωντζαμένη εἰς τοὺς φάλαγγας καὶ γυρίζο-
μεν κυκλικῶς εἰς τὸ ἁλώνι.
Ἡ ἀδουμάνα ἀποτελεῖται ἀπὸ 1-2 ἢ τρεῖς
χονδρὰς βανίδας εἰδικῶς κατασκευασ-
μένας διὰ τὸν ἁλωνισμόν, ὅπου εἰς τὸ κά-
τω μέρος εἶναι ὠδλιαμένες διὰ κοφτερὰ
μεταλλίνων ἐλασμάτων διὰ νὰ κόβουν καὶ
τρίβουν τοὺς στάχυας. Κατὰ τὸν ἁλωνισ-
μὸν ὁ γεωργὸς μεταχειρίζεται καὶ διάφορα
ἐργαλεῖα ὡς τὸ φκοῦλι μὲ τὸ ὁποῖο ἀπλώ-
νει εἰς τοὺς διαγραμμαρισμένους κύκλους
τὴν τίλιαν μὲ τὴν ἀδουμάνα, τοὺς στάχυ-
καὶ ἔτυχε νὰ ξεμείνουν ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλον
τοῦ ἁλωνιοῦ, τὸ καρπολόϊ καὶ τὴν Πα-
ναγίτσα. Μετὰ τὴν τριβὴ τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν
στάχυων, γίνεται τὸ γύρισμα τοῦ σπόρου
τῶν στάχυων διὰ νὰ ἔλθουν στὸ ἐπάνω
μέρος οἱ ἄκαρποι στάχυες. Τὸ γύρισμα
γίνεται μὲ τὰ φκοῦλια καὶ μὲ τὰ καρπο-
λόγια. Ὁ ἁλωνισμὸς ἀρχίζει τὸ πρωὶ ἀπὸ
τὴς 6ης καὶ τελειώνει τὴν 7ην ἀπογευματινὴ
διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην.
Κατὰ τὸν ἁλωνισμὸν τραγουδοῦνται καὶ
ὡρισμένα τραγούδια ὡς τὰ κατωτέρω
καὶ ἀρχὴ ἀρχὴ 4 καὶ 5 τραγούδια ἁλω-

4) Γιά τόν ἀλωνισμό τό πρωί.

Στόν ἄμμο βύζι ἔσπερνα, τόπα νά μή φυτρώσῃ,
καί αὐτό μή δασοφύτρωσι καί θερισμό δίν ἔχει.
Τοῦρκοι, Ρωμιοί τό θέριζαν καί θύβραϊοι τό κουβαλοῦσαν,
καί βλάχοι μή τά μουλάρια τους τ' ἁλώνια φουκαλοῦσαν.

Σημ. φουκαλοῦσαν = σκούπιζαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

5) Γιά τόν ἀλωνιερό τό βράδυ

Μᾶς νύχτωσε μᾶς βράδυασε, πάιρνει νά σκοτει-
νιάσῃ,
Πανοῦν τ'ἀηδόνια στίς φωλιές καί τά που-
λιά στίς μάννες τους,
Καί ἐγώ τό ἔρημο πουλί δέν ἔχω πού
νά μείνω.
Πάνου καί ἐγώ σέ ἕνα χωριό καί δέν
μέ βάζουν μέσα.
Πάνου καί ἐγώ σέ ἕνα κλαρί, κλαρά-
κι φουντουμένου,
στέκομαι ὄρθός καί τραγουδῶ κι
λέω νά τραγούδι,
γιά νά μ'ἀκούσῃ ἡ μάννα μου, ὁ
δόλιος ὁ Πατέρας.—

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα). Τὰ ζῶα ἀνὰ δύο καὶ ἴσως 8. ἐκινδύνευαν μὴ θηλυκὲς ἀνὰ τὸ λαιμὸ καὶ ἐξ αὐτῶν ἵνα ἔχοι νὶ τὰ ἀναφοῖον ἵνα νὰ δημένο. ἐπὶ τὸν ἁλωνόστυλο. Τὰ ζῶα χωρίζουν γύρω ἐπὶ τὸν στύλο τρέχοντας καὶ ἀντιστρέφως ὅλων τῶν ἔχοι νὶ τυλιχθῆ.

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἁλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἁλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὡπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἁλωνισμόν των.

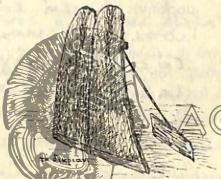

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἁλωνιστικὸν τοῦτο μηχάνημα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἡλωνίζοντο (ἢ ἁλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ μὲ ἁλωνιστικὸν μηχάνημα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἡλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων ; Ἐκτὸς τοῦ διὰ τῆς ματαπατάσεως ἁλωνισμοῦ, γίνεται ἁλωνισμὸς καὶ διὰ τῆς θεδουλάνης. Διὰ τῆς ἀδουλάνης γίνεται ἁλωνισμὸς ὅλων τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν βοτάνων.....

.....

δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἁλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἑπομένην. ;.....

Ὁ ἁλωνισμὸς ἀρχίζει ἀπὸ τὴς 6ης Πρωινὴς καὶ διακόπτεται τὴν 7ην δεκαεξαμισάμισυ διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἑπόμενη.....

.....

.....

12) Ποῖα ἄλλα ἁλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἴς τινας τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): Κατὰ τὸν ἁλωνισμὸν χρησιμοποιεῖται καὶ ἕνα ξύλινο ἐργαλεῖο τὸ ὁποῖον λέγεται φκέλι, φκούλι, φουρκίλι, πιθώς καὶ τὸ δικράνι. φκοι.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

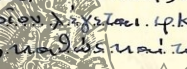

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἁλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἁλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῷα ἢ τὸ ἁλωνιστικὸν μηχάνημα τοὺς ἀκόπους στάχυς ; Κατὰ τὴν Πειραιῶς τὴν ζώνη γύρω ἀπ' τ' ἁλώνι, μωρισμένοι οἱ στάχυες ξεφτώχουν ἔξω. Διὰ τοῦτο ρίχνει τοὺς μὲ τὸ φκούλι ὁ γεωργὸς εἰς τὸν κύκλο τῶν ζώων.

14) Ἤτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἁλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζώων ; ('Εν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἄλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευή της ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν).(Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). Εἰς τὸν τόπον μας ἐγίνετο χρῆσις τῆς βουκέντρας φκέντρι, μῆκος 2μ. περίπου. Πάν. κατασκευάζεται ἐν εἰδικοῦ κυαρτίου μικροῦ μ. μυτερόν.

15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἁλωνίσματος ἑνὸς ἁπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἁλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἡλωνίζοντο καθ' ἡμέραν;

Ἡ ἐργασία τοῦ ἁλωνισμοῦ. ἑνός. στρώματος. λέγεται. ὁ Τρῶμα. καὶ. ἡλωνίζετο. δύο. τρεῖς. ἡμέρας.....

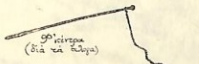

16) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπόν; (ἐν Κρήτῃ: μάλαμα)

Οἱ ἁλωνισθέντες στάχυες. λέγονται. λαμνί..

17) Ποῖοι ἁλωνίζουν: ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικά του ζῷα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἁλωνισταί (ἐν Ἀττολίᾳ: βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἁλωναραῖοι καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὁποῖοι εἶχον βόδια ἢ ἄλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἁλωνισμόν.

Τὸν ἁλωνισμὸ. κάμει. ὁ ἰδιος. ὁ γεωργὸς μὲ. ἰδικά. του ζῷα. Ἐκεῖνος. ἀπὸ. τοὺς. ἀνθρώπους. καὶ ἐδικαὶ. ἁλωνισταὶ. μὲ ἰδικά. των ζῷα. οἱ. ὁποῖοι ἤρχοντο. ἀπὸ. τὴ Βλαχοχώρια ἢ ἀπὸ τὰ Χάσια.

18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῷα καὶ μὲ ἁλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Παλαιότερον. ὑπῆρχεν. ὁ ἁλωνισμὸς. διὰ κοπανίσματος (κόπανος). ἰδίως τοῦ ἀραβοσίτου. καὶ τῶν ὀσπρίων (ὄλυρα) καὶ τῶν τσακιζομένων σταχύων.

19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του;

Ὁ κόπανος οὗτος ἐλέγετο. ΔΟΡΤΗΣ. ἦτα ἐπ. μουργιάς ἢ ἀπὸ καραγάτσι. μῆκος. 2 μέτρων. καὶ εἶχε 6 πῆχα ἁμβλεῖας γωνίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἁλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου· (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.). Τὸ κοπάνισμα ἐγίνετο εἰς αὐλή. Διὰ τὰ καλαμπόκι, (φακή, ρεβίθια, φασόλι ὅταν εἶναι ὀλίγα ἕως 300 ὀκάδες)

κόπανος σταρομάζι

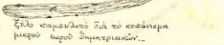

ξύλο κοπανίσματος διὰ τὸ κοπάνισμα μικροῦ ἀριθμοῦ δημητριακῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν ; Τὸ κοπάνισμα ἐγίνετο ὑπὸ τῆς οἰκογενείας καὶ ὑπὸ συγγενικῶν προσώπων ἄνευ ἀμοιβῆς.

.....

.....

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

Παράγρ. 7) σελίς 25.

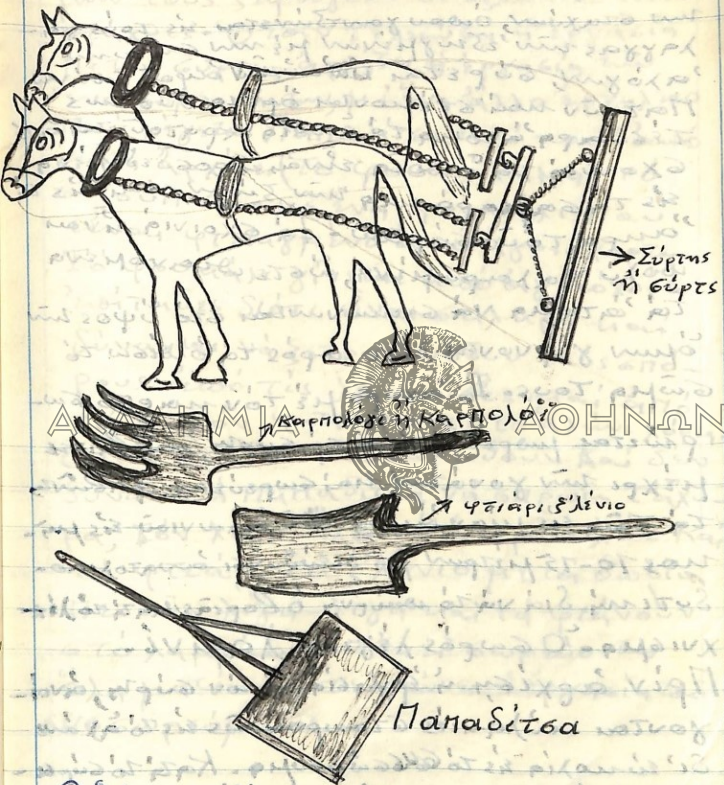

ΑΛΛΑΙΜΑ ΑΘΗΝΩΝ

Οἱ ἁλωνιζόντες στάχυες σωρεύονται εἰς ἓν ἄκρον τοῦ ἁλωνιοῦ μὲ τὸν σύρτη καὶ κάνει ἕνας χονδρὸς δρόμος πατημένος ἐδῶ

διά τό μάζωμα τοῦ στερήματος τῶν ἁλυκιοθύ-
νων σταχύων, ὅπου γαντζώνεται ἐς τούς φά-
λαγγας τῶν ἐξωγμένων μέ τήν σειρά τῶν
ἀλόγων, βύρεται ἀπό αὐτῶν ἀφοῦ ἐφάνω
Πατοῦν καί στέκονται ὄρθια δύο ἕως
τέσσαρα ἄτομα τά ὁποῖα κρατοῦνται ἀπό
σχοινιά τά ὁποῖα εἶναι προσδεδεμένα
ἐς τά καρφαράκια τῶν ζώων καί ἐς τά
ἄκρα τοῦ βύρτου. Τά σχοινιά εἶναι
πολύ χαλαρωμένα, ὥστε νά μπορεῖ τά
ἄτομα νά σκύβουν στό ὕψος τῶν
ὀμῶν γέρνοντες λίγο πρός τά ὀπίσω τό
σῶμα τους. Τό ἄχυρο μέ τόν καρπό σω-
ρεύεται μπροστά ἀπό τό βύρτι, ἀνεβαίνει
μέχρι τῶν γονάτων καί σωρεύεται τραβώντας
τά ζῶα ἐς μιάν ἄκρη τοῦ ἁλωνιοῦ ἐς μή-
κος 10-15 μέτρων μέ διεύθυνσι ἀνατολικο-
δυτική διά νά τό κάνουν ὁ βορειάς κατά τό λέ-
χνισμα. Ὁ σωρός λέγεται λαμνί.
Πρίν ἀρχίσῃ ἡ ἐργασία μέ τόν βύρτι, ἀνοί-
γονται αὐλακιές στοιχειωδῶς ἐς τό ἁλώνι
δι' εὐκολία ἐς τό σέρωμα. Κατά τό σέρω-
μα οἱ ἄνδρωποι στέκονται ὄρθιοι ἐς τό
βύρτι μέ ἀνοιχτά τά πόδια γιά νά καλύ-
ψουν ὅλη τήν ἀπόσταση τοῦ βύρτου καί νά

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μὲν τοὺς ξεριζώνουν οἱ ἀλωνιεσθέντες
στάχυες. Ὅταν τελειώνει ἡ ἐργασία
μὲ τὸν σύρτη, ἀρχίζει ἡ ἐργασία τῶν
ἐναποομενάντων, μὲ ἕνα ἄλλο ἐργαλεῖο
ποὺ λέγεται Παπαδίτσα, καὶ πολὺ ἀπὸ
αὐτὴ ἀρχίζει (τὸ φουμάλημα) τὸ
σμούπισμα μὲ ἕνα φουμάλι ποὺ
εἶναι φτιαγμένο ἀπὸ ἀγριόχορτα.
Τὸ φουμάλι γίνεται ἀπὸ ἀγριόχορτα
ἐπειδὴ εἶναι σιλιμρά καὶ
δύνανται νὰ ξεπροσδένουν τοὺς σπό-
ρους ἀπὸ τὶς ἀγκοῦλες καὶ ἀπὸ
τὰ τρόνα ἀποτελεῖνα στὸ ἀλωνιστήρι.
Ὅταν καὶ τοῦτα σκορπιδοῦν καὶ δὲν
δύναται ἡ Παπαδίτσα νὰ σπρώξη τ' ἄχυ-
ρα, τὸν λόγο ἔχει τὸ Καρπολόϊ καὶ
τὸ φτιάρ τὸ ξύλινο μὲ τὰ ὀνόματα
πετοῦν λίγα-λίγα καὶ τὰ φτάνουν
στὸ λαμνί ὅπου ἐκεῖ σωρεύονται
ὅλα μαζὶ καὶ τελειώνει ἡ ἐργασία τοῦ
σκορπίσματος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) Τὸ κοσκίνισμα ἐγίνετο ἀκριβῶς ὡς τὸ ἄλεσμα καὶ ἀκριβέστερον ὡς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ καὶ ὄχι ἀπὸ τῶν ἀχυροποιήσεων τῶν στάχυων.

.....

22) Κατὰ τὸ ἁλώνισμα διὰ τῶν ζῴων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; Κατὰ τὸ ἁλώνισμα ἢ κοπάνισμα ἐτραγουδοῦντο τὰ ἑξῆς τραγούδια : 1) Στὸν ἅμμο ρύζι ἐσπάρη.....
...2) Μᾶς νύχτωσε μᾶς βράδυασε.....

23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἁλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) Διὰ πρώτην φορὰ ἀπὸ 1) Σμύρνη κατὰ τὸ 1977. 2) Ἀπὸ τὸ συνεταιρισμὸ τὸ 1930 τὸ 1977 μ' ἀχνάρι, μ' ἀχνάρι, ἐσπερνὸ μ' βουβάλους.

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισμένοι στάχυες, ἑτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα· (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα· πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιριγιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. Ὁ σωρὸς τῶν σταχύων ἐλέγετο λαμνί. Τὸ δὲ ἄπλωμα τῶν ἑτοίμων σταχύων πρὶν νὰ σωρεύσουν, στρῶμα. Τὸ στρῶμα ἐσωρεύετο μὲ τὸν σύρτη : σύναν ἕνας λαός δύο μέτρων πού ἔσυρον τὰ ζῶα ἐπὶ τοῦ δοκοῦ δὲ ἐστέκοντο ὄρθιοι 2-3 ἄνθρωποι ὅπου οἱ σταχυὲς ἐσωρεύοντο ἀπὸ τὸ δοκὸ καὶ ἀπὸ τὰ πόδια καὶ ἐπέφτανε τὸ ἄμμο τοῦ ἁλωνιοῦ

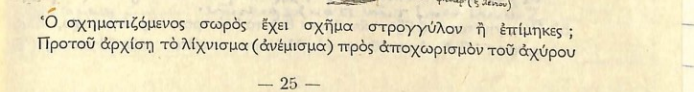

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπόν, καρφώνεταί τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἐθιμον τοῦτο· Ὁ σχματισμὸς τοῦ σωροῦ ἔχει ἐχῆμα καθ' ἡμμισυ 10-15 μέτρων μῆκος καὶ ὕψος 1 μέτρου ἕως 1,30 ἑκατοστά.....

Εἰς τὸν σωρὸν καρφώνεται τὸ καρπολόγι (θρινάκι) Ἐξω καρπολόγι. Τὸ ἔθιμο τοῦτο γίνεται διὰ νὰ δίδωσι ὁ θεὸς περισσότερο τὴν ἄλλη χρονιά.

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

Τὸ ἀνέμισμα γίνεται μὲ τὸ καρπολόγι. Ὠνομάζεται ἀνεμισμένον τοῦτο.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῖος λιχνᾷ (ἀνεμίζει) ἄνδρας γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Τὸ λίχνισμα γίνεται ἐξ ὅλης τῆς οἰκογενείας ἐκτὸς τῶν παιδιῶν μέχρι 16 ἐτῶν.....

4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἷς τινας τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κοντύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Τὰ τεμάχια τῶν σταχύων ποὺ παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ εἰς τὸν τόπον μας λέγονται κοτσάλια. Δὲν καθαρίζονται οὔτε φαλωνίζονται παρὰ χρησιμεύουν γιὰ τροφὴ τῶν ζώων καὶ τῶν πουλερικῶν.

5) Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Μαρίαγρ. 5 σελίς 26

Τά ἀναποφεύκτα κότσαλα δίδοντες κατά τήν χειμερινήν περίοδον τῆς τροφῆς τῶν ζώων καί τῶν Πουλερικῶν, κακοῦ ὅτι μετά τό δειπνόνεμα συγκεντρώνονται ὅλα μαζί καί ἀποδημιώνοντες διά τό χειμῶνα.
Εἰς τόν τόπον μας δέν ἀλλοιώνονται ἄλλη φορά καθ' ὅτι τό κοκόν τό ὁποῖον θά ἔφαγαν δέν θά εἶναι ἀρκετό ὅσο γιά ἕνα ἀλώνεμα κοῦ νά ἀξίζη νά γίνη δεύτερο ἀλώνεμα. —

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κόκκινο

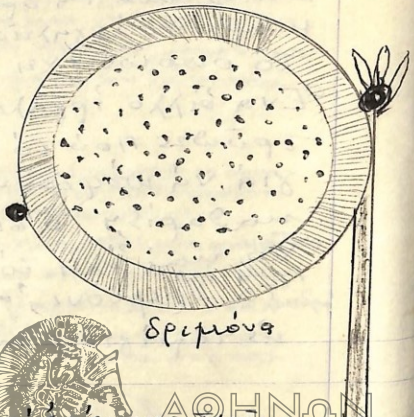

δριμόνα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Μετά τό λίχνισμα, εἰς τό ἐσωτερικό τμῆμα τοῦ καρποῦ τό ὁποῖον λέγεται βέργα, ἐνσωματώνουν ὡριμόνα χοντρά τσιμάχια σταχύων ποῦ δέν ἔχουν ἀποφλοιωθῆ καί λέγον-κότσιαλα. Διά νά χωρισθῆ ὁ σῖτος ἀπό τάς ξίνας ὕλας, τόν ψήνουν ἀπό ἕνα ἐργαλεῖο ποῦ λέγεται δριμόνα ποῦ ἔχει τρύπες μεγάλες καί νά κοσκινᾶ ὁ σῖτος, τά δέχον-δρά κοράγματα νά μένουν ἐπάνω. Ἡ δριμόνα ἔχει σχῆμα στρογγυλό καί σπίνεται σέ ἕνα καρπολόϊ ὄρθιο καί νά δύναται νά κινῆ-ται δεξιά-ἀριστερά καί νά κόπτη ὁ σῖτος-

Ἐντὸς ἀπὸ τὴ δριμόνα, ὑπάρχει καὶ μικρότερο ἐργαλεῖο τὸ δριμόνι τὸ ὁποῖον ἔχει τρῦπες μικρότερες. Ἕνα ἄλλο ἐργαλεῖο μὲ πολὺ μικρὲς τρῦπες ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ ἀδειάζουν τὰ χώματα καὶ νὰ καθαρίζῃ τὸ σιτάρι, λέγεται κόσκινο καὶ ἔχει τὸ ἴδιο μέγεθος μὲ τὸ δριμόνι, ἀλλὰ διαφέρουν εἰς τὸ μέγεθος τῶν ὀπῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ πρῖα δημητριακὰ συνηθίζεται τοῦτο. Εἰς τὰν τόπο μας δὲν ἀλωνίζουται τὰ χουνδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, ἀλλὰ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τροφὴ τῶν ζώων καὶ τῶν πουλερικῶν.....

.....

6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα, πῶς γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;.....

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ λιχνίσματος μία γυναῖκα τραβᾶ ἀπὸ τὴ βίργα τοῦ σίτου τὰ λαγρά - λαγρά μὲ τὰ φουμάλι (σκοῦπα ἐξ ἀγρίων χόρτων) τὰ χουνδρὰ ξυλίκια ἐπὶ ἄλλο μέρος.

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου; ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

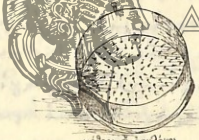

νων μὲ ὀπὰς διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) Τὴν μέθοδον τῶν ἐν χρήσει καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μίαν ἡμέραν. Μετὰ τὸ θέρισμα πηγαίνουν τὸν σῖτον ἀπὸ ἕνα ἐργαλεῖο ποὺ λέγεται δρεπάνα ἢ δρεπάνι καὶ τὸ ὁποῖον κινοῦν δεξιὰ-ἀριστερά, διότι ὁ σῖτος καὶ παραμένουν τὰ χουδρά τὰ τάκια τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται εἰς ἀμπαρὶ τοῦ ἁλωνιοῦ.

7) Ὅταν ἑτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ; Ὁ καρπὸς ἐκφορτώνεται μὲ τὰ ξύλινα φτυάρια ὅπως ἐξετάζεται ὁ σωρός. Μὲ τὸ ἴδιο ἐργαλεῖο πλατεύεται καὶ ἁπλώνεται ἡ ἀποθήκη. Ἐπὶ τῆς χλιαμούχου (τοῦρκικο) ἐκφορτίζεται ὁ σωρὸς μὲ μιὰ μεγάλη ἐκφορτίδα καὶ ἐκμηλάσσεται ἕως ὅτου γίνῃ ἡ διανομή.

8) Ἄλλα ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. Εἰς τὴν τοποθεσίαν μας δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἔθιμο, ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω ἀναφερομένων.

.....

.....

.....

γ'.1) Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἤρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Παράγρ. γ΄ 1) σελίς 28

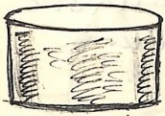

Καμπράνι

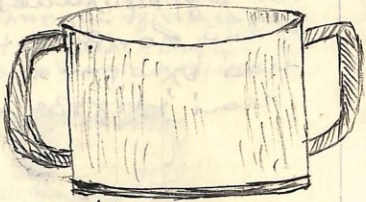

Κουβέλι

Μετά τό λίχνισμα ἔγινε ἡ μέτρησις μέ τό κουβέλι τό ὁποῖον χωρούσε δύο (70) ὀκάδες. Ἐμετρεῖτο ὁ σῖτος καί ἐκαμνεύνετο ὁ ἀριθμός τῶν κουβελίων καί ὑπελογίζοντο τά δύο κουβέλια ὡς ἕνα μέτρο, καλούμενο Ἀλτσέκι.

Τό ἀλτσέκι ὑπελογίζετο μέ ἑπτά (20) ὀκάδες καί ὅταν ἐρωτᾶτο κανείς νά ἐπῇ πόσο σιτάρι ἔπαιρε, ἀπαντοῦσε: 500, 600, 800 ἤ 1000 ἀλτσέκια ἔπαιρνα.

Ἐκτός ἀπό τό κουβέλι, ὑπῆρχε καί ἕν ἄλλο μέτρο τό ὁποῖον ἐχρησι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μολοσσίτο ὡς συμπλήρωμα τοῦ κον-
βελίου ἢ διὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ πάπᾳ,
τοῦ λαγοφύλακος, τοῦ σιδηρουργοῦ
ἢ τοῦ βουπόλου, (τοῦ γελαδάρη)
καὶ ἔχωροῦσε δύο (2) ὁμάδες
καὶ ἐλέγετο Καμπράνι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

χωρητικότητά του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας). Εἰς τὸ ἁλώνι δὲν ἐφαλμυρώνετο· οὐδὲν χρέος· ἀφρὸς οὐδένα δεν ἐπαιζαμόχαν, ἀφερά· ἡ πλήρωμή· ἐγίνετο κοὶ ἐπίπ· Τὸ μέτρημα· ἐγίνετο μὲ τὸ καυβέλι· Διὰ τοὺς δικαιοῦχους ὑπῆκε καὶ ἓν ἄλλο μέτρο τὸ καμπράνι

μεσοκίλι

κοῦπελοι

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;
α) τὸ παπαδιάτικο,
β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
γ) τὸ λυφτιάτικο,
δ) τὸ ἁλωνιάτικο κλπ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) Τὸ καυβέλι εἶναι ξύλινο δοχεῖο ἢ ἐκ λαμαρίνης καὶ χωρᾶ 10 ὀκάδας εἴτον· Τὸ καμπράνι εἶναι ἕνα δοχεῖο ἐκ λευκοσιδήρου καὶ χωρᾶ δύο ὀκάδας.....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγὴ (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ· ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) Ὁ σῖτος ἀπεθηκεύετο εἰς τὰ σπίτι ἐντὸς πλινθίνων κοφινῶν χωρητ. 500 ὀκαδῶν ἢ εἰς τὰ ἀμπάρια χωρητικότητος 2.000 ὀκαδῶν.

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὕπαιθρον ; Τὸ ἄνοιγμα ἐφορτώνεται τὰ βοῦ-
δήματα ὅπου ὑπάρχει ἓν πλάγιμα καὶ λυχναρίας ἢ ἕν
διπλανινωτὸ σύρμα τος (χάμα) ἢ δύο καὶ ἀναφέρε-
ται αὐτὸ στὸν ἀχυρῶνα ποὺ εἶναι κοντὰ στὸ σπίτι.

5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἁλώνισμα ; . . . .

Ἡ διαλογὴ γίνεται στὸ ἁλώνι. Διὰ τῆς κοσκινίστοῦ σταχύων καὶ τῶν δεματιῶν μὲ φαλίδες καὶ ἀργότερον κοπανίζονται. Ἡ ἀρμία αὐτὴ λέγεται . . . Τσάκισμα.

6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατασκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων, τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὄπισθεν τῆς θύρας κλπ ; . .

Μὲ τὸ τρίμμα τῆς καλαμιᾶς ἕνα κάμαρο (τρίμμα στάχυ) κατασκευάζουν. Κάνουν τὰ ὁμοία καὶ.

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα της· ποῦ φυλάσσεται. πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; . . . γίνεται πρὸς χρησιμοποίησιν γιὰ τὴν δεινομὴ τῶν καλλιεργειῶν. Κατὰ τὰ ψυχοσάββατα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἄναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὕπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστουγέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Τὸ ἄναμμα τῆς φωτιᾶς συνηθίζεται εἰς τὸν τόπον μας νὰ γίνεται τὴν 9η Μαρτίου. . . . . .

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; . . . . . .

Τὴν ἡμέρα τῶν ἁγίων Σαράντα μαρτύρων εἰς τὴν ἄκρη τῆς σύλλης ματιὰ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας. . . . . .

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιὰ αὐτή; (π.χ. φανός, ἀφανὸς κλπ.).....

Ἡ φωτιά λέγεται Μαρτιάτικη.....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος;....

Τή φωτιά τήν ἀνάπτει ἡ Οἰκοδέσποινα.

.....

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.
Τὰ κλέπτουν; Ἂν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος; Ἡ Οἰκοδέσποινα μλέπτει ἀπό τό γειτονικό φράκτη ὀλίγα ξυλαράκια καί τά τοποθετεῖ ἐκεῖ κάτω.

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Ἀκριβῶς τῆς αὐλῆς ἐκεῖ τά βορειά τῶν βαρελιῶν πού ἔρχεται μέ τό βαρέλι μα τῆς αὐλῆς.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος. Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα Τήν φωτιά ἀνάβουν διότι ὑπάρχει μία παράδοσις ὅτι καίγονται οἱ ψύλλοι.....

Δέν ὑπάρχει οὐδέν ἔθιμον γύρω ἀπό τή φωτιά.....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφὴ λεπτομερής)

Δέν ὑπάρχει οὐδέν ἔθιμον.....

.....

.....

.....

3) Τί καίονται εἰς τὰς πυράς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἁμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιᾶς κλπ.) ....

Εἰς τὴν φωτιὰ καίγονται τὰ μλεμένα ξυλαράκια καὶ τὰ λουλούδια τῆς αὐλῆς.

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) ....

Ὄχι δὲν καίγεται οὐδὲν ὁμοίωμα.

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

Ἡ συλλογὴ αὐτὴ ἐγίνετο ἀπὸ 7ης Φεβρουαρίου ἕως 8ης Μαρτίου 1970.

Ἐν Γλύνῳ τῇ 8ῃ Μαρτίου 1970

Ὁ συλλογεὺς διδάσκ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

3 Ἐρευν. Θεσσ. Ι, 20/1970

ΣΥΛΛΟΓΗ

Λαογραφικοῦ ὑλικοῦ τῆς κοινότητος Γλίνου Τρικάλων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

40

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σωρ. 1-34

Τά γεωργικά κτήματα πρό τοῦ 1920

Ἡ Τουρκοκρατία ὑπῆρξε ἡ αἰτία ὥστε τά γεωργικά κτήματα νά εὑρίσκονται καί μετά τήν κατοχήν αὐτῆς διαμοιρασμένα εἰς τούς ὀλίγους Τούρκους ἢ Ἕλληνας. Ὁ δέ γεωργικός ἑλληνικός λαός νά ἐργάζεται ὡς κολλήγος.

Κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην τά κτήματα τῆς Κοινότητος Γλίνου εὑρίσκοντο ὑπό τήν κατοχήν ἑνός Τούρκου μεγαλοκτηματίου ὀνόματι μιγίρης. Ὁ μεγαλοκτηματίας οὗτος ἀφώριζε ἀρός καλλιέργειαν ζεύγης (ντάμες) ἑκατόστρεμα μαύρα χώματα (μαυρόες) αἱ ὁποῖαι ἐλλάβοντο κατά χρονικά διαστήματα, διά τήν ἐφαράν ἀρούρων καί ὀφείλων ἐκμισθωτηρίων. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἀφαίρεσις κάθε ἔτος ἀρός ἀγρανάπαυσιν.

Διά βοσκή ἀφώριζε μία ἀρτοχή ἥτις ἀποτελεῖτο ἀπό ἐλαφρά χώματα κατάλληλα διά λιβάδι ἀρός ἀνάπτυξιν καί ἐκμετάλλευσιν τῆς κτηνοτροφίας. Ἡ ἀρτοχή διετηρεῖτο ἐκκλησιαστικήν καί ὑπό τήν κυριότητα τοῦ Πατέρος καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῆς ζωῆς του καί μετά τόν θάνατον τῶν τέκνων του. Διενέμετο δέ αὕτη ὑπό τῶν τέκνων καί τῶν ἄλλων κλη-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρονόμων, μετά τόν θάνατον τοῦ πατρός.
Οἱ πάτοιμοι ἠσχολοῦντο εἰς τήν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων καί εἰς τήν συνέπειαν καί διατήρησιν τῆς ἰδιοκτησίας τῶν κτηνοτροφίας. Οἱ δέ τεχνῖται ἠσχολοῦντο συχνότερον καί εἰς τήν γεωργίαν. Εἰς τά μεγάλα κτήματα τῶν Τσιφλικούχων τῶν μοναστηρίων ἐργάζοντο οἰκογένειαι ἀπό διάφορα χωριά αἱ ὁποῖαι ὀνομάζοντο Κολλῆγοι καί ἐπληρώνοντο εἰς εἶδος (τριτάρικο) δύο μέρη ὁ κολλῆγος καί ἕνα ὁ γαιοκτήμων, ἀνάλογα μέ τήν συμφωνίαν πού εἶχαν.
Ἡ κοινωνική τῶν θέσις ἦτο πολύ χαμηλή διότι ἐθεωρεῖτο δεύτερος ἄνθρωπος τοῦ γαιοκτήμονος καθ' ὅτι οὗτος ἠδύνατο νά τούς ἀπολύσῃ ὁποιονδήποτε ὥραν ἤθελε χωρίς νά δώσῃ λόγο εἰς κανένα.
Εἰς τά κτήματα ἐργάζοντο ἐκτός ἀπό τούς ἐντοπίους κατοίκους, καί ἐργάται προερχόμενοι ἐκ τῶν χαμένων Ὀττομανικῶν ἐπαρχιῶν καί ἠσχολοῦντο μέ τάς διαφόρους ἐργασίας τῶν κτημάτων ἐπ' ἀμοιβῇ χρημάτων ἢ εἰς εἶδος, ἀναλόγως τῆς συμφωνίας τοῦ ἐμπορεύθου. Ἐκ τῶν ἐντοπίων ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς δοῦλοι (χουσεμετιαραῖοι) οἱ ὁποῖοι ἐργάζοντο εἰς ὅλας τάς ἐργασίας τοῦ σπιτιοῦ καί

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

των καμμάτων και ήλληρώνοντο εις είδος δι' ον εξάμηνον ήτοι από 26 Οκτωβρίου (αϊδημητριού) έως 23 Απριλίου (αϊγιωργιού) ή από αϊγιωργιού έως αϊδημητριού.

Οι νέοι και αι νέαι ηδύναντο ωρός ανώρεσιν εργασίας εις την Λάρισαν ή εις τα γύρω χωρία, μόνον όταν δεν είχαν ίδιαις των δουλειές. Οι εργάται και οι τεχνίται ηδύναντο ελευθέρως εκτάσεις τοιαύτας ωόλης ωρός ανώρεσιν εργασίας.

Δ'1) Τα χωράφια ανήκαν με την γύλυν (λούγκα) του Πηνειού Ποταμού και της πόρου των Προβάτων. Η πόρος των βοών εχρησιμοποιείτο εις την μεταφορά Καρβελίου σταφυλοϋ σχήματος τύπου κόκ ώς κοιλώμα γύλη διά το μαγείρεμα και το ψήσιμο του ψωμιού. Η πόρος εκωρεύετο εις ένα κοίλωμα (γούρνα) του εδάφους εις ένα μεγάλο σωρό όπου την απόθεσιν και αργότερον μέχρι του Αυγούστου εφρίωτεύετο κατά διαστήματα ύδωρ διά να σκεπάσουν και αποσυντεθούν τ' άχυρα. Τον Αύγουστο εκοπτοποιείτο, εξυμώνετο με τα πόδια και κατεβυθίζετο διά των χειρών Καρβέλια σταφυλοϋ σχήματος, όπου κολλούντο εις την σύλη ή εις άλλον ανοικτόν χώρο και εξηραίνοντο. Μετά την

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ξύρανσιν ἐκαλοδηκεύοντο εἰς τὴν ἀποδήκην
ὡρᾶς χρῆσιν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χειμῶνος»
Τὰ χειμερινὰ λιόσμματα ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς
ὡρίαν φορὰ εἰς τὰ κτήματα τῆς Κοινότητος κατὰ τὸ
ἔτος 1949, τὸ δὲ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεω-
γικαὶ μηχαναὶ τὸ 1890, μέχρι σήμερον.
Εἰς τὸν τόπον μας ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ χρη-
μοποιεῖται καὶ σήμερον τὸ μονόφτερο ἄροτρο
δηλ. μὲ ἕνα φτερὸ ἢ ἕνα Παράβολο ὅπως
λέγεται στὸν τόπον μας ὁ ἀναστρεψήφα-
Τραμτὲρ, μηχανὴ θερισμοῦ καὶ μηχανὴ δεσί-
ματος τῶν σταχύων ἐχρησιμοποιήθησαν γιὰ
ὡρίαν φορὰ στὴν Κοινότητά μας κατὰ τὸ ἔτος
1950 καὶ ἑξῆς.
Ἡ ἀλευροστατικὴ μηχανὴ ἤρχισε νὰ ἐργάζεται καὶ
νὰ γίνεται χρῆσις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1917.
Στὴν ἀρχὴ ἔκαναν τὸ μὲ ἀτραμοπέτανο καὶ ἀργ-
ότερον μὲ πετρέλαιον. Στὴν ἀρχὴ ἔβαζε-
το μὲ βουβάλους ἀπὸ τὸ ἕνα ἀλώνι εἰς τὸ
ἄλλο ἀλώνι, ἢ ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, καθ' ὅτι
δὲν ὑπῆρχε τὸ σύστημα μετακινήσεως καὶ περι-
στροφῆς τῆς ρόδας διὰ τὴν αὐτοκίνησιν
αὐτῆς.

σελ. 1) Τὸ ξύλινο ἄροτρο κατεσκεύαζε καὶ ἐπωλοῦ-
σε ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς λόγω τῆς ἰδιορρυθμ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μὲ μορφὴ σωλῆνα, καθ' ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖτο ἀπὸ
ἕνα ξύλινο δοκό καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς στρῶ-
μα καὶ εἰς τὸ μαροστινό ἄκρον ἐτοποθετεῖτο τὸ ὑ-
διὰ νὰ σχίζῃ τὸ χῶμα, εἰς τὸ ὀπίσθιον ἄκρον ἐτο-
ποθετεῖτο ἕνα ὄρθιο ξύλο γιὰ χειρολαβὴ καὶ εἰ-
τὸ μέσον αὐτοῦ ἕνα ἄλλο ἐξάρτημα ὀνομαζόμε-
σταβάρι μεταξὺ τῶν σφίνας. Σήμερον δὲν χρησι-
μοποιεῖται ξύλινον ἄροτρον, ἀλλὰ ἡ διαφορὰ τοῦ
σιδηροῦ ἀρότρου μεταξὺ τοῦ ξυλίνου εἶναι ὅτι τὸ
μὲν ξύλινον ἄροτρον ἀνοίγει μικρὰς αὐλακιὰς
χωρὶς ν' ἀναποδογυρίζῃ τὸ χῶμα καὶ σύρεται
πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ βάθος, τὸ σιδηροῦν ἀνοίγει
μεγάλας αὐλακιὰς καὶ ἀναποδογυρίζει τὸ χῶμα
μὲ τὸ παράβολο τὸ ὁποῖον βρίσκεται ἐπάνω
ἀπὸ τὸ ὑνί. Ἐκτὸς τούτου, τὸ σιδηροῦν ἄρο-
τρον κινεῖται ἀπὸ τὸ σταυρό καὶ βρίσκε-
ται στὸ ἄκρον ἀπὸ τὸ σταβάρι, νὰ κινῆται
πολὺ ἢ λίγο χῶμα, νὰ κινῆται βαθιὰ πολὺ ἢ
λίγο. Ὡς πρὸς τὰ ἐπονομαζόμενα ἄροτρα δια-
φέρει εἰς τὰ ἑξῆς: Τὸ μὲν ἄλετρο δὲν ἔχει
ἀνώθη καὶ εἶναι ἕνας ἀπλοῦς σκελετὸς δι-
ὅπενῆ αὐλακιά, ὡς πρὸς δὲ τὸ ἄλλο «τὸ ἄροτρο»
ἔχει φτερὸ εἰς τὸ ὁποῖον διέρχεται ἡ σπάθη
ἡ ὁποία κινεῖται μὲ τὸ σταβάρι, ἐνῶ τὸ χει-
σιμοποιοῦμεν εἰς τὸν τόπον μας ἔχει μυτερό

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ύνε, ένώ τό άλλο δέν έχει. Τό σχήμα τής σοβάδας τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ὁμοιάζει μέ τετραγωνικόν παραλληλόγραμμον τόξον καί ἦτο κατασκευασμένη ἐκ ξύλου βαλανιδιᾶς. Διά τήν κατασκευήν καί ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἐχρησιμοποιοῦντο τά ἑξῆς ἐργαλεῖα: 1) Τό σκεπάρι 2) Τό ψαλίδι 3) ἀρίδα 4) Τό τσεκούρι ἤ κοπίδι ἤ σμίλα καί 5) Τό ξυλοφάϊ

8) α) Διά τό ὄργωμα τῶν χωραφιῶν ἐχρησιμοποιοῦντο
6) β. 6. βόδια, βουβάλια καί ἄλογα τά ὁποῖα ἐζευγνύοντο ἀνά δύο καί ἦταν ἀπαραίτητος ὁ ζυγός, σήμερον ζεύγνυνται μόνον ἄλογα εἰς τά ὁποῖα δέν χρησιμοποιεῖται ὁ ζυγός.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Κρίκος ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τόν ζυγόν καί προσδένεται τό ἄροτρον διά τό ὄργωμα λέγεται λουρί καί ἦτον κατασκευασμένος ἐκ χοιρινοῦ δέρματος μέ ἕνα ρομβοειδές ξύλινο κομβίον εἰς τό ἓν ἄκρον, διά νά προσδένεται τό ἐχοιρινί τῆς ἄλλης ἄκρης.

Τό ὄργωμα δι' ἑνός ζώου ἤρχισε νά χρησιμοποιεῖται ἀπό τό ἔτος 1920 διά τό ἐπιλίβωμα τῶν ἀμπελῶν, τοῦ βάμβακος καί τῶν καλλιέργειαν τῶν πατατῶν. Τό ζεύγος τοῦ ἀρότρου εἰς τό ἕνα ζῶο (ἄλογο) γίνεται ἀφοῦ φορέσωμεν εἰς τό κεφάλι του τήν Κεφαλαριά

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(Καθίστερι) μέ τίς παρωπίδες ὅπου εἰς αὐτήν
προσδένονται τά χαλινά, κατέχων τήν λαβιμπριά
ἡ ὁποία εἶναι μιά χονδρή Κουλούρα ἀποτελουμένη
ἐκ δέρματος καί γεμισμένης μέ μαλαμιά σίκ
λης καί ἔχει αὐτῆς προσδεδεμένο ἕνα σίδερο το
ἴδιον σχήματος (ἀλλά ψιλό) ὅπου εἰς τά ἄκρα
δεξιά καί ἀριστερά ἔχει δύο κρίκους γιά νά συν
νοῦνται (χωντζώνονται) τά τραβηχτά (δύο ἀλυ
σίδες ποῦ κατεβαίνουν δεμένες εἰς ἕνα φάλαγγα
ξύλινον εἰς τά ἄκρα ὅπου ἑκάστος εἰς τό μέσον
ἔχει ἕνα γάντζον καί γαντζώνεται ἐκ τοῦ ἀρ
τρου). // λαβιμπριά δένεται εἰς τό ἐπάνω μέρος
μέ δύο λουρία καί μέ πόρπες, διότι ἐπί ἐπάνω
μέρους εἶναι ἀνοιχτή γιά νά μπερνᾶ εὐκόλως
εἰς τό λαιμό τοῦ ζώου. Εἰς τήν ράχιν τοῦ
ζώου τοποθετοῦν τό λεγόμενο σαμαράκι
τό ὁποῖον ἔχει μίαν ζώνη ποῦ προσδένεται
ἡ ράχη μέ τήν κοιλιά τοῦ ζώου, ἐξ αὐτῆς δε
εἰς τήν ἀριστεράν καί δεξιάν πλευράν τοῦ
ζώου κρέμονται δύο μαξιλαράκια ἀπό ὅπου
διέρχονται τά τραβηχτά καί κατεβαίνουν
εἰς τόν φάλαγγα. Κ ἕνα μέτριο στόμαχος ξύ
λο τό ὁποῖον τοποθετεῖται ὀρθοντέως καί ἔχει
μῆκος περίπου ἑνός μέτρου μέ γάντζον εἰς τό μέσο
εἰς τά ἄκρα δέ προσδένονται τά τραβηχτά ἀλυσ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ζ' α) Τά κτήματα ἐκυκλίζετο καί συκλείζουν ἀκόμα
νά ἀρχίνουν οἱ ἄνδρες ἐξοικοῦτες τῶν ἀγρῶν, ἐκ
ἐάν δ' ἐξοικοῦτες δέν ἠδύνατο μόνος του διά λόγους
ὑγείας ἤ διότι δέν ἐφρολάμβανε τήν σωφρόνη ἐξ
ἐξ ἑνός (χουσμεσιάρου) ἠ κάλλιστο γιά ὅλες τίς
δουλειές τοῦ σπιτιοῦ καί τῶν ἀγρῶν.

β) α) Τό ζέψιμο τῶν βοδιῶν γίνεται μέ τόν ζυγόν τόν
ὁποῖον ἐστερνοῦν στό λαιμό τῶν βοδιῶν καί δένουν
τίς ζεῦλες μέ ἑκοίνια καί λέγονται ζευτῆρες.
Εἰς τό μέσον αὐτοῦ προσδένουν μέ τό λουρί (ιμ
πο) τό σταυβάρι τοῦ ἀλίνιου ἀρότρου ὅπου
ὁ γεωργός ἰδιόνει τήν χαρολάβα καί τά ἔχει
τά ὁποῖα ἔνα ὁμόνα στά πόρια τῶν βοδιῶν
καί κατευθύνει τά βοδιά ὅπου αὐτός θέλει ἤ
καί τό ἀλέτρι δίνει ἐπίν αὐλακιά.
Τό εἰδικοῦν ἄροτρο χρησιμοποιεῖ μέ τό ἴδιο
ζέψιμο μέ τή διαφορά ὅτι τό ἄροτρο σύρεται
ἀπό τό κέντρο τοῦ ζυγοῦ μέ ἀλυσίδα.
Παλαιότερον τό ὄργωμα ἐγίνετο καί γίνεται
μέ δύο τρόπους μέ τό ἀνοίγμα αὐλακιῶν
ἑκ μίαν σωφράν ἀστεριεστρεπτῶς καί ἔκλινε
ἡ σωφρά μέ μίαν αὐλακιά στό μέσον αὐτῆς,
ἤ τήν κατ' εὐθεῖαν γραμμήν αὐλακιῶν ὅπου
ἐκ τό μέσον τῆς σωφρᾶς δέν ὑπῆρχε αὐλακιά,
ἀλλά ἡ σωφρά ἐχωρίζετο μέ ἄλλην σωφράν δι'α

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λαμπᾶς. Ἡ διαφορά τοῦ σίτου γίνεται θαύματος μ
ἄροτρον ἐπειδή ἐν ὁ ἀγρός εἶναι λίγος καὶ ἀστρώδ
καὶ νά μήν μπορεῖ νά γίνῃ χρῆσις τοῦ ἀρότρου ἤ
δι' ὑπόδο σταυρό καὶ νά μή μπορεῖ νά γυρίσου
τά βόδια μέ τό ἀλέτρι.

7) Κατά τήν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν ἐκινοῦντο
καὶ συνηθίζουν καὶ σήμερον ὁπόμη εἰς τούς
ἀγρούς καὶ ἔχουν κοίλματα καὶ πρατοῦν ὅμβρ
ἢ ὕδατα ν' ἀνοίγουν αὐλακιές καθ' ἕνας καὶ ὅ
ζοντίως βαθιές γιά νά δύνανται νά διοχετεύσου
τά ὕδατα εἰς τούς κήπους.

γ) 1) Διά τήν καλλιέργειαν καὶ τή διαφορά τῶν δημη-
μητριακῶν (ἀραβοσίτου) ἐγίνοντο τά ἑξῆς ὅρ
γήματα ἀρχίζουν ἀπό τόν μῆνα Μάρτιον καὶ
ἐπερνοῦν στάς 15 Μαΐου ἕως 15 Ἰουνίου, τ
δέ ὄργήματα ἐλέγοντο, σχίσιμο, διβόλισμα,
τριάρισμα, τεσσάρισμα, σπαρμουδιά.

2) Διά τό φύτευμα τῶν πιποστικῶν ἐγίνοντο μόνον
δύο ἕως τρία γυρίσματα καθ' ὅτι τά πιποστικά φυ
τεύονται ἀνωρίτερον ἀπό τά δημητριακά καὶ τό ὄρ
γημα ἀρχίζει ἀπό τόν Σεπτέμβριο ὅπως καὶ
τό ὄργωμα διά τήν διαφορά τοῦ σίτου καθ' ὅτι
Σεπτέμβριο τό σχίσιμο ἢ γύρισμα καὶ τόν
Νοέμβριο ἡ διαφορά.

3) Ὅταν τά χωράφια ἐπαρκοῦν εἰς τόν γεωργό δύνα
σελίς 9

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

του νά παραμένουν μέχρι τρία ἕως τέσσερα ἔτη
ὡριζόμενα ἐξ αὐτῶν ὑπό ἀγραναπαύσεως, ἐάν ὑπ
ἔνται λίγα, ὁ γεωργός παλλιεργεῖ αὐτά μίαν χρονιά
μέ ὑποῖμα (σιτάρι), τήν ἄλλη μέ ὄψιμα (καλ
αὐόμι) δηλ. διάστημα ἀγραναπαύσεως δύο μηνῶν
ὑπρίων. Διά τόν σίτον γίνονται ἕνα ἕως δύο ἀρο
ματα καί μέ ἕνα σβάρνισμα παλιός καί δι' ὅλα τα
ψυχανθή καί δημητριακά ἐκτός τοῦ ἀραβοσίτου.
Κατά τήν διαρκεῖαν χρησιμοποιεῖται ἕνα βαμμί
τό ὁποῖον δίνεται μέ ἕνα σχοινί ἀπό τό ἄκρον
πάνω καί ἄνω ἄκρον, τοποθετεῖται ἐπί τόν
ἀριστερόν ὦμον κατά τοιοῦτον τρόπον οὕτω
ὥστε νά παραμένει ἀνοικτόν τό βαμμί καί
νά λαμβάνεται διά μιᾶς χειρός ὁ σπόρος καί νά
σπορίζεται ἐπί τόν ἀκρόν βαδίζοντας, ἀρ
τερό πόδι - δεξιό χέρι νά σπορίζει.

13) Ὁ γεωργός διά νά καθαρίσῃ τό ἀλέτρι τό ὁποῖ
ον ἔπαθε διάφορα ριζίδια ἤ λάσπη, μεταχει
ρίζεται ἕνα ἐργαλεῖο εἰδικόν τό ὁποῖον ἔχει
νον πλατύ εἰς πάνω μέρος καί κοφτερό, ἤ
καταλήγει εἰς γωνία πάνω, ὅπου φέρει ὀδο
δοχή καί ὀρνά ἤ βουνέντρα ἤ ἀξιάλη.
Τό πλατύ καί κοφτερό ἐργαλεῖο λέγεται
ἀξιάλη τό δέ ἐργαλεῖο πού καταλήγει
εἰς γωνία μέ τήν ὀδοδοχή του, λέγεται ξυλοσ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δηρόα. Μετά τό ὄργωμα γίνεται ἰσοιδώσεις τοῦ ἀγροῦ μέ ξύλινη σβάρνα δηλαδή σκελετός μέ σχῆμα ὀρθογωνίου παραλληλογράμμου ἐκατελόμενος ἀπό τρία ξύλα κατά μῆκος τά σαϊτάρια καί δύο στά πλάγια μιό χουδρά σκοινά νά περνοῦν σέ ἰσοδοχές (τρῦπες) τά σαϊτάρια, καί λέγονται κεφαλάρια. Τά σαϊτάρια θλίβονται μέ βέργες καί χοντρούς δαντύλους καί κλίνουν μέτά κεφαλάρια στίς ἄκρες. Τό σβάρνισμα γίνεται νά σερώσῃ τό χωράφι καί νά μή φύγῃ ἡ νότα – ὑγρασία. Τό σβάρνισμα γίνεται καί μέ σιδηρένια σβάρνα γιά νά κοσκοῦν οἱ μάζες. Ὅπου δέν ἠμποροῦσε νά κυκλοφορήσῃ ἡ ἀγροτική σκαφή κοντά στά ἄκρα ἐπαλλήλεγκτος γίνεται ἡ σκαφή αὐτοῦ μέ τόν κοφμά καί μέ τόν τσάπα. Ὁ κοφμάς χρειάζεται ἀφ' ἑνός μέν νά σκαλίζῃ βαθιά τό χωράφι, ἀφ' ἑτέρου δέ νά ξερριζώνῃ τά βάτα καί διάφορα ριζίδια. Ἡ τσάπα χρειάζεται νά ξαναπαλίζεται τό μέρος πού ἐσκαλίσθη μέ τόν κοφμά καί νά κόβεται ἡ μάζα (σβῶλος). Εἰς τό ὄργωμα κάθε μέρος καί βουνό τόν ζευγολάτη θέλει ἡ οἰκογένεια. Ὁ βουνός τοῦ ζευγᾶ λέγεται χουβαρκιάρης (ὑπάλληλος).

Διά τήν σωστήν τῶν ὁσωρίων ἐπαλληλεργούντο χωράφια ἀρμοσδερά μέ ἰλύ (λούγκα) ὅδου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μετά τὴν καλλιέργειαν ἐσωτέρωνε στὰ πετραχτά (τσιτσουμά) καὶ ἐσβαρνίζονταν κατόπιν διὰ νὰ σκεπασθοῦν μὲ τὸ χῶμα, ἢ κατὰ τὴν καλλιέργειαν ἐσώτερωνε σὲ γραμμή (σούλαμιά).

Διὰ τὴν τροφὴ τῶν ζώων ἐκαλλιεργοῦντο ἀλαφρὰ χώματα ὅπως καὶ ἀστὶ ὄσπρια, ἐντὸς τὸ τριφύλλι τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖται σὲ χωράφια μὲ μαῦρα χώματα.

Ἡ καλλιέργεια τῶν γεωργῶν πρὸ τοῦ 1920 καὶ ὀλίγον γίνονταν καὶ γίνεται σὲ σούλαμιές.

σελίς 77 Παλαιότερον τὰ δημητριακὰ ἐθερίζονταν μὲ δύο εἴδη ἐργαλεῖα τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται δρεπάνια (δρεπάνι τοῦ γύρου χωρὶς δόντια, καὶ τὰ λελίκια).

Ἀρχότερον τὸ λελίκι καὶ τὸ δρεπάνι τοῦ γύρου ἀντικαταστάθηκε τὸ δρεπάνι τὸ ὀδοντωτὸ τὸ ὁποῖον εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει.

Τὰ χόρτα τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῦνταν ὡς τροφὴ τῶν ζώων ἐθερίζονταν καὶ θερίζονται μὲ ἓν γεωργικὸν ἐργαλεῖον τὸ ὁποῖον λέγεται κόσα ἢ κοσσά.

Ἡ λαβὶς τοῦ δρεπανιοῦ τοῦ γύρου ἦτο ὁρμητή.

Ἀργότερον ἀντικαταστάθη ἀπὸ τὸ ὀδοντωτὸ δρεπάνι τοῦ ἐργαστηρίου. Ὁ σκελετός ἦτο σιδηρίνιος καὶ ἔλεγε δοξάρι, ἢ δὲ χειρολαβὴ ἦτο κατασκευασμένη ἐκ ξύλου. Σὲ ἀρχή

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τά δρεπάνια κατεσκευάζοντο ἀπ' τοῦ σιδηρουργοῦ (χω-
του), ἀργότερον ἀπ' τοῦ ἐργοστασίου (ὁδοντωτά)
Τά δημητριακά ἐθερίζοντο ὅλα διά τοῦ δρεπανιοῦ
καί τά μόνα ποού δέν ἦτο δυνατόν νά θερισθοῦν μ
τό δρεπάνι λόγω τοῦ μικροῦ ὕψους καί τοῦ ἀνω
μάλου ἐδάφους, ἦταν ἡ φακή, ἡ ρόβη, τά ρεβίθι
καί τά φασόλια τά ὁποῖα ἐθερίζοντο μέ τά χέρια δ
ἀριζώσεως - σημ: ἀνώμαλου ἐδάφους ἀνοίτας τό
χωράφι ποού ἔχει χουτρούς σβώλους. Ὁ θερισμός
τῶν ὁσπρίων γίνεται καί σήμερον δι' ἀριζώ-
σεως διά τῶν χερ[illegible].

13' Μέ τό δρεπάνι ἐθερίζοντο καί θερίζονται καί σήμερο
σιτάρι, κριθή, βρόμη, [illegible] (σ, 20) ἄποσι ἀπατεσα ἀπό τό ἔδαφος, οἱ δέ στά-
χυες ποού παραμένουν στό χωράφι μέ τῶν ρίζαν
των λέγονται σταχολόγι ἤ μυρμηκολόϊ ἤ στύ

3) Κατά τόν θερισμόν οἱ θεριστάδες πάντοτας τό
σίτον μέ τό δρεπάνι γεμίζουν τό χέρι τους μέ τού
στάχυς καί γυρίζουν ὀπίσω καί ἀφήνουν αὐτό
τό χειρόβολο, ἀργότερα ἄλλο καί ἄλλο ἕως ὅτο
ἀποφασισθῆ καί πάνω ἄλλη χειριά μεγάλη
δίπλα του, μέ τήν διεύθυνσιν τῶν σταχύων πρός τα
ὀπίσω του. Τά χειρόβολα τοποθετοῦνται πολλ
μαζί καί πάνουν τίς μεγάλες χειριές, ἀργότε
ρον πάλι πολλές χειριές τοποθετοῦνται σ' ἕνα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μέρος καὶ κόνουν τὸ δυμάτι.

γ'. 1) Οἱ θερισταί οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄντρες καὶ γυναῖκες ἰδιοκτῆται ἢ πολλοῖ, θερίζουν τὰ ἐσκαμμένα χωρά φια μὲ σίτον διὰ νὰ κόψουν ἀρχότερον ἀπ τοῦ Τσιφλικαῖχου τὸ Τριτήριο (δυομέρα οἱ Κολλῆγοι καὶ ὁ Τσιφλικαῖχος). Οἱ ἰδιοκτῆται κρός τὸ ἴδιο τὸ δυμφέρον των. Εἰς τὸν θερισμὸν λαμβάνουν μέρος καὶ ἐργάται ἢ ἐργάτρια οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπ τὰ χάσια ἢ τὰ χύρω χωριά καὶ κληρώνονται ἢ κρο-

2.) κοίμητο μὲ τὰ φαγητοῦ ἢ μὲ τὸ σιτέρμα ὅπου φαγητοῦ. Πληρώνεται τὸ κὴς χρέμα ἢ κὴς ἔδος ἀνάλογα μὲ τὴν δυμφορίαν κοῦ κόνουν.

3) Εἰς τὸν θερισμὸν οἱ γυναῖκες φορεῦν κὶ τὸ θερισταρό χάρι μία μάλλινη κάπα κὴς χερόπτιον διὰ νὰ κρεφυλάσσωνται ἀπὸ τὴν κιλαμιά, οἱ ἄνδρες φορεῦν μίαν ζώνη κὴς τὴν μέση των διὰ νὰ μὴ κονοῦν σὴ μέση των ἀπὸ τὸ σκόψιμο.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ θερισμοῦ γίνεται καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος κλὴν τῆς Τρίτης τὴν ὁποίαν θεωροῦν κὴς ἡμέρα κακοραμένη. Ὅταν ἀρχίζουν νὰ θερίζουν τὸ κρωί κοῦ εἶναι καὶ ξεκόφραστοι καὶ ἰδίως αἱ γυναῖκες τραγουδοῦν κρισμένα τραγούδια διότι τραγουδῶντας δίνουν κὶ δίδονται κὴν κόκκινον. Τὰ τραγούδια εἶναι τὰ ἑξῆς: Γιὰ τὸ κρωί:

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

7) Τράβα ν'άγρα δροσερή
βορειά μου χαϊδεμένε,
γιά νά δροσίσης τά παιδιά
τόν Τσόλια τόν καημένον,
πού πολεμάει κατακαημός
κατάματα στόν ήλιο,
δίχως ψωμί δίχως νερό,
δίχως κάνα μεντάτι.

Πουλάκια δάκρυα κι'ήματσε
στοῦ Τσόλια τό κεφάλι,
μοιρολογοῦσε κι'ἔλεγε
μοιρολογάει καί λόγι:
- Ποιός ἔχει ἄνδρα σέν ξενιτειά
καί γυιό σ'ς τά Καράβια
πές τους νά μήν τούς Καρτερεῖ
νά μήν τούς Περιμένει.—

Σημ. Τσόλιας = Κωνσταντίνος Πολεμικός
κατά τῶν Τουρκαρβανίτων.
Μεντάτο = Βοήθεια, Παρακαλεά πρός
ἐργασίαν ἄνευ πληρωμῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Γιά τό μεσημέρι.

Τώρα τ'ἀρχό τ'ἀρχούτσικο
Τώρα τό μεσημέρι,
Ὁ Γιάννης μας ἠθέραθε
μέ τ'ἄλογο καβάλλα.

Κανένας δέν τόν λόϊαθε
Κανένας δέν τόν εἶδε,
Κάμη ξανθή τόν λόϊασε
ἀπό πάνω ἀπ' τό παραθύρι.

Γιάννη γιά κοντοστάσια,
Γιάννη μέ τ'ἄλογο γιά σταμάτα,
ν'ἔχω δυό λόγια νά σέ ἰδῶ
τρία νά σέ μιλήσω,
στό δρόμο νά π'ἔρχοσαν
τό μαντηλάκι σ'ἔπεσε.

Δῶς μου τό μαντηλάκι σου
νά θάρω νά τό θλύνω,
γιατί μικρή σ'ἀγάπησα
καί θέλω νά σέ πάρω.—

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Γιά τό βράδυ

Ἥλιο τί μᾶς ἀργήσεις καί ἀρχῆς νά βασιλέψ
σί καταργιῶνται ἐργατικοί καί ξενοδουλευτάδ
σί καταργιῶται καί μιά νιά μιά νοπαυτρεμένη,
Πόχει τόν ἄνδρα της ἄρρωστο βαριά γιά νά πεθάν

Χαλεύω γάλα ἀπό λαγό, τυρί ἀπό ἀχρειογίδι,
Νά στήσω στρούγκα ἀπό λαγό Τσιαρδάκι ἀπό
ἀχρειογίδι
Νά στήσω ἀβρόχια στά βουνά
Καί σίδερα στόν κάμπο.

Σημ. Χαλεύω = ζυμώνω
Στρούγκα = ἕνα περίφραγμα πρός ἀπαγ
Τσιαρδάκι = ἡ χρησιμεύουσα γιά ἴσκιο
τῶν προβάτων καλύβη.

Τήν τελευταία ἡμέρα κοροτοῦ νά τελειώσουν,
ἀφήνουν σί μιά γωνιά τοῦ χωραφιοῦ 3-4 σέρβ
μέρα ἀδέρεστο. Πρῶτος ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ χωρα
φιοῦ ἤ ὁ ἀρχηγός τῆς ὁμοχωνίας κόπτει στα
ρουδῶς στάχυς καί κιτόδεν μέ τή σιρά ὅλοι
οἱ ἄλλοι καί πετοῦν τό δρεπάνι ἐπάνω μαζί
μέ τούς στάχυς. Ἐάν τό δρεπάνι σταθῆ ὄρθι
ὅταν μπῆκε στό χῶρα, τότε ἐκεῖνος πού τό ἔρ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρίξει θά ζήσῃ πολλά χρόνια. Ἐάν δάλι δέσῃ πλαγιά
τότε χρήσιμα θά πεθάνῃ.

5! 1) Τό δέσιμο τῶν δεμετῶν ἐγίνετο κατά τάς πρωϊνάς
ὥρας καί μέχρι τῆς 12ης ἀυτό ἄνδρα, δεδομένου ὅτι
οἱ θεριστάδες ἑτοίμαζον τά δεμετιά ἀυτό τῶν ἴδιω
τῶν κελαμιά ξεριζώνοντας τόν ἀυτό ψηλό σίτο, κομ
πόδενον αὐτόν καί ἐπέρνωνον ἕτοιμον κάτω γιά νά
τοποθετήσῃ ἕνας ἐξ αὐτῶν τίς χερκίς καί νά κο
μῇ τό δεμάτι τό ἀυτόν δένει ἄνδρας δεμετᾶς.

2) Ἐπειδή ὅμως ἀυτό τῆς 12ης ὥρας καί ὥρα ξεραίνο
ται τά δεμετιά καί κιβάζουν, δέν γίνεται τό δέσι
Ἄλλοι χρειαζομποῦν βοήθεια ἤ σίκαλη γιά δεμα
τιά τόν ὁποῖον σίτον κρυστός καί δέν γίνεται δ
ματιά, ἀλλά καί διά νά μήν μείνουν αὐτά τά δε
μάτια ὡς τό βράδυ χάνει ἠνδέχεται νά φυσήσῃ ἀ
έρας καί νά τά σπορίδῃ.

3) Μετά τό δέσιμο τῶν δεμετῶν, ὁ δεμετᾶς ἤ καί
ὅλοι οἱ θεριστάδες ἤσαμνον καί ἑτοποθετοῦσαν
αὐτά τρία-τρία (τριαρχιά) σήν ἄκρη ἑνός σ
σοροῦ κατά μῆκος αὐτῆς καί μέ τούς στύχους
ωρός τῶν ἴδιων διεύθυνσιν διά νά δύνανται νά τί
μεθοῦν, ἀλλά καί νά ἀναπολουθοῦν καί νά
διαμείνουν κάπολως τό ἔλλειμμα ἄν τούς τά
κάμουν. Κατά τό δέσιμον τῶν δεμετῶν μερικο
ἐχρειαζομποῦν καί ἕνα παλαλάκι μέ τό ὁποῖο

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τρυφώνου μὲ μίαν ὅμορφη τοῦ δημοτικοῦ κάτω ἀπ
τὸν κόμπο τοῦ δεσίματος γιὰ νὰ μὴν φλιγκόνεται
τὰ χέρια κατὰ τὸ ὑφάσμα.

ε' 1) Ἡ καλλιέργεια τῶν χαμομήλων ἐς τὸν τόπον μας ἐχίν
νετο μὲ 2-3 ἀροτριάσεις καὶ ἀμοτιόνετο μὲ τὸ ἁπα
ὅταν ἦταν λιγοστεμένα ἔντελως ἢ τὸ μέχρι 3-4 δέμ
μετα. Μὲ τὸ ἄροτρο δὲ αὐλακιὲς ὅταν ἦτο μεγάλ
ἔντελως. Ὡς ἐκεῖ τὸ λαλεῖλιον ἡ δωρεὰ γίνεται μὲ τὸ
ἄροτρον δύο φορὰς τὸ χρόνο ἤτοι τὸν Ἀπριλιο
καὶ τὸν Αὔγουστο. Ἡ καλλιέργεια ἤρχισε ἐς τὸν
τόπον μας ἀπὸ τὸ ἔτος 1923 ἀλλὰ δὲν γίνεται
ἐντατικὴ καλλιέργεια ἀκόμα. Πατάτες. Ἡ ἐξαγωγὴ
γίνεται μὲ ἀπάνω δὲ μπορεῖ ἀπλῶς, μὲ τὸ ἄρο
τρον δὲ ἐπιβάλλεται ἀμμοφόρνες ἄνω τῶν 4 δέμμ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ζ' 1) Παλαιότερον ἔβουνιόνετο ἡ καλλιέργεια τῶν χόρτων μετ
τὴν ἄνοιξιν. Ἡ καλλιέργεια τοῦ σανοῦ ἀρχίνετο κατὰ
τὸν Νοέμβριον μὲ ἕνα ὄργωμα καὶ μία σβάρνα, ἔπ
τοῦ τριφυλλίου καὶ σβάρνεται τὸν Σεπτέμβριον
ἢ τὸ Μάρτιον μὲ τρία ὀργώματα, τὴν ἄνοιξιν
πόλιτλας μὲ τὴν κόβεαν, ξεραίνεται καὶ ἔτο
μάζεται ὡς ἑξῆς: Μαζὶ τὴν καλὴ τοῦ χόρτου κα
ἀφαῦ ξεραθῆ, μαζώνεται μικρὰ τσιρένια (ἀχκα
μὲ τὸ φίκαυλι καὶ μὲ τὴν τσουγγράνα. Κατόπιν
τὸ φορτώνουν τὸ ἀφρωὶ στὸν ἀραμπὰ (βοϊδάμ
ξο) καὶ τὸ μεταφέρουν στὸ σπίτι ὅπου τοποθε

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τέτοιας γύρω από ένα ξύλο ψηλό έως 3 μέτρα που λέγεται δημητρόξυλο και γίνεται δημητριά με σχήμα κυκλικό. Άλλοι πάλι έφτιαχνόντουσαν μία κάσσα από τα δικά τους έβαζαν κατά μήκος 2-3 σύρματα και από πάνω έριχνανε χάρτο το δικό τους ή κατασκευάζανε με τα χόρτα και έπαιρνε κατά πάνω τον τρόπο μια άλλες (δέματα) τα δικά μας τα φέρνανε με τον βαρκάρη στο σπίτι και το έστρωνε στεγνό δικό μας. Κατ' αυτόν, έφτιαχνόντουσαν τα εργαλεία 1) Φουρκέλι ή κόκκαλο ή φκέλι.
2) Τσουγγράνα 3) Κασσα 4) σύρματα ή βούρλα και 5) Τσαγάλια.

Γ' α') Μετά τον θερισμό τα δεμάτια συνεκομιζόντουσαν στο τόπο σπάστου χωραφιού σε δημητριές ή σε σταφνές (πολλά δεμάτια με τη σειρά και κατά τον δίδον διεύθυνσι σειρίσου 400-500 δεμάτια).
Αφού έκαναν με τα βοϊδάμαξα τα μετέφεραν έξω από το χωριό στο μεριά στ' αλώνια ή στο σπίτι.
Εκεί έτοιμοποιούντο σε σεροφυλές ή τεραγωνικές δημητριές και σιν πορυφή κατατάγανε σε σχήμα στέγης για να μη φυλάσσωνται από τη βροχή. Ο αλωνισμός των δημητριακών γινόντο αφού ανάπαθεν στ' αλώνια όσον έκαν γινόντο και ο χωρισμός του παρωπού από τ' άχυρα. Το αλώνι κατεσκευάζετο έξω στο μεριά όπου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ σύμφερον, ἐπεὶ ὀλίγας ἐφρουτώσας κατὰ τὸ
παλαιὸ χρόνια νὰ ἔγινετο μεγαλοφορώνως στὸ σοῦτσι.
Τὸ ἁλώνι ἀνοῖγεν εἰς μίαν μικρόνου Θλιοφέ-
νικον καὶ ὁ ἁλωνισμὸς ἄρχετον ἀπὸ τὶς 20ῦ/ου-
νίου καὶ λίγες τὶς 30ῦ Ιουλίου. Εἰς τὸν τό-
πον μας τὸ ἁλώνι γίνετον πρόχειρον διὰ ξυσίμα-
τος τῶν χόρτων μὲ ἕνα σιδηροῦν φτυάρι ἔξω
στὸ μερεμὲ καὶ χωρεῖς μερμίαν ἄλλην φρο-
τίδα ἢ κοῦλιψιν, μονὰ μόνον μὲ τὸ σκούπισμα
τῶν κοφτῶνων χόρτων καὶ τῶν χωμάτων.
Ἡ προετοιμασία τοῦ ἁλωνιοῦ γίνετον ὁλοσχε-
δόν ἀμέσως μὲ τὴν ἀπόλυσιν ἐκτὸς τῆς Τρίτης.
10) Ἡ τοποθέτησις τῶν δεμάτων στὸ ἁλώνι μὲ ἁλω-
νόστυλο γίνετον σὲ θημωνιὰ ἢ σὲ σεσωφνές
(πολλὰ δεμάτια μαζὶ τὸ ἕνα κοντὰ στὸ ἄλλο
κατὰ τὴν ἴδιαν διεύθυνσι τῶν σταχύων ὑπὸ τύ-
πον κωφατόξεως), τὰ δὲ δεμάτια κρὸς ἁλωνισ-
μὸν τοποθετοῦνται μὲ τοὺς σταίχυς ὀρθίους
διὰ νὰ τρίβωνται καὶ γρήγορα.
Εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλωνιοῦ ὑπάρχει ἁλωνόστυ-
λος ἢ τὸν ὁποῖον κρεμοδένουν ἕνα σχοινὶ ἀπὸ
τὸ ὁποῖον ἐξαρτῶνται 6-7 ἄλογα τὰ ὁποῖα
περιφέρονται γύρω ἀπὸ τὸν στύλο ἕως ὅτου τὸ
σχοινὶ πολλαπλασιασθῇ στὸ στύλο καὶ τὸ ἁλω-
νόστυλον, ἕως ὅτου οἱ σταίχυς τριφθοῦν διὰ τῆς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πατοποιούσης - Κατά τό Σέρμο προσπαθούσε
τά άλογα νά τά βάλουν στήν σειρά καί μέ δυσ
κολία νά συνδέσουν αυτά μέ τό σχοινί τό δυσόσον θά
ίχη μήκος 8 μέτρα περίπου καί θά καταλήγη
στόν στύλο. Κατόπιν διά τής περιφοράς αυτής
γύρω στό άλώνι γίνεται ο άλωνισμός.
Εντός τούτου τοῦ τρόπου, υπάρχει καί ο άλω
νισμός μέ τήν αδουμάνα - Κατά τόν άλωνισμόν
τούτον, αφού βγοῦν τά άλογα ή τά βόδια μέ
τήν σειρά των, σύρομεν τήν αδουμάνα ή ο
ποία είναι γαντζωμένη στούς γάλαγγες καί γ
ύζομεν πολλαπλά τό άλώνι. Η αδουμάνα
αποτελείται από 7-8 ή τρεις χοντρές σανίδες
ειδικώς κατασκευασμένες διά τόν άλωνισμόν,
όπου στό κάτω μέρος είναι σφυρηλατημένες διά
πολύτιμων μεταλλίνων ελασμάτων διά νά πόσπουν
καί τρίβουν τούς στάχυς. Εἰς τόν άλωνισμό
ο γεωργός μεταχειρίζεται καί διάφορα εργαλεία
ως τό φ'κούλι μέ τό οποίο σπρώχνει μέσα εἰς τούς
διαγραμμένους πύλους τῶν ζώων μέ τά άλ
λάνια τούς στάχυς που έτυχε νά εξεφύγουν
έξω του πύλου τοῦ άλωνιοῦ, τό Καρπολόϊ
καί τήν Παπαδίτσα. Μετά τήν τριβή τής κα
φωνίας τῶν σταχύων, γίνεται τό χώρισμα
τοῦ σιτάρου τῶν σταχύων διά νά έλθουν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

στό ἑνώνω μέρος οἱ ἄκροκοι σταχυες. Τό χύρισμα γίνεται μέ τά ψκούλια καί μέ τή καρπολόγια. Ὁ ἁλωνισμός ἀρχεται τό καρνί ἀπό τίς 6ες καί τελειώνει τίν 7ην ἀπογευματινήν γιά νά ἔχουν καιρό τίν ἐπομένην. Ἄλωνα τά ἐργαλεῖα εἶναι ξύλινα· ὑπάρχει ὅμως νά εἶναι καί σίδερα.

14) Διά νά ἀναγκάσουν τά ζῶα νά βαδίσουν κατά γρί-
ἐμβ.22 γορα ἐφτιαχνεριζόντο ἐν ἐργαλεῖον τό ὁποῖον ὀνομάζεται βουκέντρι ἤ φ'κέντρι τό ὁποῖον εἶναι δύο μέτρα μῆκος κεριόν καί καταλήγει εἰς τό ἐν ἄκρον του εἰς ἕν κομμάτι καρφίον μεγάλο ἐκατοστοῦ ἔξω ἀπό τό ξύλο διά νά τσιμπᾶ τά ζῶα. Ἡ ἐργασία τοῦ ἁλωνίσματος τῶν σταχύων ἑνός ἁλωνιοῦ λέγεται στρῶμα καί δύναται νά ἁλωνισθῆ ἕνα στρῶμα σέ τρεῖς ἡμέρας ὅσον ὅλοι οἱ ἁλωνιζόντες στάχυες μαζεύονται εἰς μίαν βίργαν ἤ ὁποία λέγεται λαρνί καί μέ τίν δινόδυναμιν ἀνατολικοδυτικήν γιά νά δύναται κατά τό λίχνισμα νά τό παίρνη ὁ βορειᾶς καί νά χωρίζη ὁ καρπός ἀπό τό ἄχυρα.

Ἐντός ἀπό τόν ἴδιο τό χωριό καί ἁλωνίζει ἤ ἁλώνιζε, ὑπάρχουν καί ἐπιμοί ἁλωνιστοί μέ ἴδιά των ζῶα οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ἀπό τά βλαχοχώρια ἤ ἀπό τά χάσια.

18) ἐμβ. Ἐντός τοῦ ἁλωνίσματος τῶν σταχύων μέ ζῶα, Πα-
23

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λαιότερον ἐγίνετο ἁλωνίσματος τῶν σταχύων μὲ τὸν πωδωνον-Δάρτην. Τοὺς στάχυς τοῦ σίτου τοὺς πωδῶν ἀπὸ τὰ δεμάτια στὸ ἁλώνι διαλέγοντας τοὺς μὲ χοντροὺς καὶ μεγάλους μὲ ψαλίδι διανάτοὺς πωδανίσουν ἀργότερα καὶ νὰ τοὺς χρησιμοποιήσουν γιὰ σωρό. Τὴν ἐργασία αὐτὴ τὴν λέγανε Τσαμπερμα, τὴν δὲ παλαμιὰ τῶν ἀνωπωδίνων σταχύων ἔλεγον καὶ πατεμιάζοι διάφορα πάνιστρα τὰ ὁποῖα ἐμεταχειρίζοντο αἱ γυναῖκες τὰ ψυχοβάββαζα νὰ μοιράζουν πόλλυβα.

Τὰ πουκιά, τὰ ρεβίθια, τὰ φασόλια καὶ τὴ φακὴ πωδανίσουν μὲ τὸν δάρτη ἀφοῦ τὰ ἀποθηκεύσουν τοὺς ἐν ξύλου μουργιᾶς ἢ κοφαχάτες καὶ ἔχει μῆκος δύο μέτρα σφίσαν. Στὸ πάνω ἄκρο τὸ ξύλο εἶναι χοντρὸ σὲ μῆκος μισὸ μέτρο σφίσαν, τὸ δὲ ὑπόλοιπο ὅσο ἀάχος ἔχει ἕνα μυστοῦνι. Τὸ σχῆμα τοῦ δάρτη εἶναι σὲ σχῆμα ἀμβλείας γωνίας 165°

Τὸ πωδάνισμα ἐγίνετο σφιγκότερον χρήσις εἰς τὸ παλαμιάσιν διὰ νὰ ξεχωρίσουν τὸ κοτσιαλο ἀπὸ τὸ σωρό. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἐγίνοντο 4-5 σκήματα πωδανίσματος ὑπὸ τῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ συγγενικῶν προσώπων ἄνω ἀμοιβῆς. Τὰ πρόσκο-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πάνιερα ὁ ὅλωρια ἡ δημητριακά ἐξπολοῦντο
ἐς τὴν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ ὅταν ἡ θέρχε μεγάλ
ἀλλως ἐς τὸ ἀλώνι. Τὸ νοικόνιερα δὲν ἀστεβ
ὅτεν ἐς τὴν ἀχυροδοίηειν τὴν σταχύν, ἀλλὰ ἐς τὸ
χωριερμόν τοῦ παριοῦ ἀπὸ τ' ἄχυρα κατόπιν
λιχνίεματος.

22) Κατὰ τὸν ἀλωνιερμόν μὲ τὰ ζῶα ἔτραγουδοῦντα
62).25 καὶ διάφορα τραγούδια ὡς τὰ ὡραιάτω:

4) Γιὰ τὸν ἀλωνιερμό τὸ ὡρωΐ

Στὸν ἄμμο ρίζε ἐκίδερνα, τὸ ὡρα νὰ μὴ φύτρω
Καὶ αὐτὸ μὲ δακοφύτρωσε καὶ ἀερισμό δὲν ἔχει

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τοῦρκοι Ρωμοὶ τὸ ἀερίζαν καὶ σύβραιοι
τὸ κουβαλοῦσαν
Καὶ βλάχοι μὲ τὰ μουλάρια τους τ' ἀλώνια
φουκαλοῦσαν.

Σημ. φουκαλοῦσαν = σκούπιζαν.

5) Γιὰ τὸν ἀλωνιερμό τὸ βράδυ.

Μᾶς νύχτωσε μᾶς βράδυασε, παίρνει νὰ σκοτεινι
Παιναῦν τ' ἀπόνια στὶς φωλιές καὶ τὰ πουλιὰ στὶς
μάννες τους
Καὶ ἐχώ τὸ ἔρημο ὡουλί δὲν ἔχω πού νὰ μείνω.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πάνου καί ἐγώ σέ ἕνα χωριό καί δέν μέ
βάζουν μέσα,
Πάνου καί ἐγώ σέ ἕνα κλαρί, κλαράκι φουντωμένο

Στέκομαι ὀρθός καί τραγουδῶ κι λιν νά τρα-
γούδι,
γιά νά μ'ἀκούσῃ ἡ μάννα μου, ὁ δόλιος ὁ πατέρ-

23) Ἡ χρῆσις τῆς ἀλωνιστικῆς μηχανῆς γιά ὅρισ-
φορά στό χωριό μας ἔγινε ἀπό ἰδιώτην κατά τό
1917, ἐνῶ δέ τοῦ ἀντιταφισμοῦ κατά τό ἔτος
1930. Τό 1917 ἡ ἀλωνιστική μηχανή ἐφέρετο
μέ βοιδάμαξες καί μετακινοῦντο ἀπό χωριό
σέ χωριό καί ἀπό ἀλώνι σέ ἀλώνι λόγω ἐλ-
λείψεως συστήματος συνδέσεως (διαφορικό
Μετά τήν τριβή τῶν σταχύων καί τήν ἀχυρο-
ποίησιν τῆς καλαμιᾶς διά τοῦ ἀλωνίσματος
μέ τά ζῶα, οἱ ἀχυροποιημένοι στάχυες μέ
τόν καρπό ἦταν ἕτοιμα γιά μάζωμα, ἐσω-
ρεύοντο μέ ἕνα ἐργαλεῖο ποού λέγεται σύρτης, σέ
σωρό μέ σχῆμα ἐπίμηκες καί μέ τήν διεύθυνσιν
ἀνατολικῆ δυτικά γιά νά τό καίρουν ὁ βορειᾶς
ἀνεμος πιό καλά καί νά ξεχωρίζουν τ'ἄχυρα ἀπ
τόν καρπό. Ὁ σωρός ἔλεγετο λαμνί καί
ἔπιανε τό ὕψος τῶν 10-15 μέτρων, τό δέ ὕ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γος ἄνα μέ ἕνα καί τριάκοντα ἑκατοστά τοῦ
Πρίν ἀρχίσῃ ἡ ἐργασία μέ τό σύρε, ἀνοίγονται
σύλακες σταυροειδῶς ἐς τό ἀλώνι μέ τό κ
δολόϊ (ἀχυροσοιμένο στρῶμα σίτου) δι' ε
πολία ἐς τό βυθώρεμα. Κατά τό σύρσιμο ο
ἄνθρωποι στήνονται ὄρθιοι ἐπάνω στό σύρε
μέ τά πόδια ἀνοιχτά γιά νά κυλύψουν ὅλη τ
ἀπόσταση τοῦ σύρτου καί νά μήν τούς ξεφε
γουν οἱ ἀλωνιεθέντες στάχυες. Ὅταν τελειώ
ἡ ἐργασία μέ τόν σύρε, ἀρχίζει ἡ ἐργασία τῶν
ἀποφλοιωτάντων, μέ ἕνα ἄλλο ἐργαλεῖο πού λέ
τον Ποσοαδίτεα, κοντά ἀπό αὐτή ἀρχίζε
τό φουσκάλιμο (ἀποκόλλημα) μέ ἕνα φυσικό
πού ἦνε φτιαγμένο ἀπό ἀγριόχορτα. Τό φ
κάλι γίνεται ἀπό ἀγριόχορτα ἐπίτηδες διότι
ἦνε ἀγκηρά καί δύνανται νά ξεφυλλώνουν
τούς βιώρους ἀπό τίς λαπούβες καί ἀπό τα
τυχόν φυτρωμένα στό ἀλώνι χόρτα.
Ὅταν καί τά τέσσερα βυθωρεμοῦν καί δέν δύνα
ἡ Ποσοαδίτεα νά βιωρώξῃ τ' ἄχυρα, τόν λόγο ἔχ
τό Καρπολόϊ καί τό φτειάρι τό ξίλινο μέ
τά ὁποῖα κόβουν λίχα-λίχα καί τά φτάνουν στο
λαρνί ὅπου ἐκεῖ βωρώνονται ὅλα μαζί καί
τελειώνει ἡ ἐργασία τοῦ βυθωρεμένου.
Ἐάν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀλωνιοῦ δέν εἶχε προ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δυνατό καί νά δύνεται νά βοηθήσῃ καί νά τελειώσῃ τό βυβλίωρεμα τοῦ μπορούσε νά βοηθήσῃ κανείς συγγενής ἤ ἐπιλήρωνε ἄλλον ἡμερομάρτυρο καί ἐτελείωνε τό βυβλίωρεμα.

Μετά τό βυβλίωρεμα καί μέ τό φύσημα τοῦ ἀνέμου ὁ ἀρχηγός τῆς οἰκογενείας μαζί μέ τόν οἱ ἄλλοι ἄνδρες καί γυναῖκες ἐπάνω τῶν ἀλωνιῶν ἀσχολοῦνται στό λίχνισμα μέ ἕνα ἐργαλεῖο πού λέγεται Καρπολόϊ. Ἐπάνω στό λαρνί ἐπαρφίνετο μετά τό βυβλίωρεμα ἕνα Καρπολόϊ ἤ ἕνα δρεπάνι γιά νά δίνῃ ὁ θεός τήν ἄλλη χρονιά ἀφθονότερο. Εἰς τό λίχνισμα ἀφ' ἑαυτοῦ ὅλη ἡ μέλισσα τῆς οἰκογενείας μαζί μέ τήν οἰκογένεια δέν ἔλειπε ἀριστή, ἐβοήθουν καί οἱ συγγενεῖς ἤ ἄλλα ἄτομα ἄνεν πληρωμῆς. Μέ τό λίχνισμα ὅμως χωρίζουν μέν τ' ἄχυρα ἀπό τόν καρπό, ἀλλά βίον καρπό κρύβουν καί χονδρά τεμάχια σταχύων καί δέν ἐπρέπεν κατά τόν ἀλωνισμόν, τά ὁποῖα λέγονται Κότσιαλα. Τά κότσιαλα κατά τήν ὥρα τοῦ λιχνίσματος μαζί μέ ἕνα φουντούκι ἀπό ἀγριόχορτα τραβᾶ ἐλατρά-ἐλατρά ἀπό τήν βέργα τοῦ εἴτου (τό ἐπάνω μέρος τρίμμα τοῦ λαρνιοῦ πού περιέχει καρπό χωρίς ἄχυρα) καί τά τοποθετεῖ σ' ἕνα μικρό γωνιά

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τοῦ ἁλωνιοῦ. Ἐντός ἀπό τή σπείρα πού ξεχωρίζει τά πότσελα ἀπό τόν καρπό, ὑπάρχει καί ἕνα ἀρχαῖο τό ὁποῖον λέγεται δρεμόνι. Ὅταν τελειώσει τό ἀνέμισμα, ἕνας ἄνδρας παίρνει ἕνα καρπολόχι τό ὁποῖον φέρνει τά δέλεαλα ἀναμεμιγμένα ἀπό τόν κρίνο τοῦ δρεμονιοῦ, τό σήνει ὁ ἄνδρας καί ἀρχίζει νά τό κινεῖ φέρνοντας ἐπάνω οἱ γυναῖκες κουβαλοῦν μέ τούς τενεκέδες ἤ ἄλλα δοχεῖα τό σιτάρι ὅπου ὑπάρχουν καί πότσελα τά ὁποῖα δέν ἀποχωρίσθηκαν μέ τό λίχνισμα ἤ ἔστω μέ τή σπείρα, ἔτσι δρεμονίζεται ὅλο τό σιτάρι καί φύλι μέ τόν τρόπο αὐτό ἀφαιρεῖται ἀπό τό σιτάρι ὅλα τά ἀνεπιθύμητα ἀκάθαρτα, ἐνῶ δέν φυσᾶει ὁ ἀέρας. Τά πότσελα μαζεύονται κάτω ἀπό τό δρεμόνι καί ὁ καρπός πάει κάτω ἀπό τό ἔδαφος. Εἰς τόν τόπον μας συνηθίζουν νά μήν ἁλωνίζουν τά πότσελα, ἀλλά νά τά δίδουν ὡς τροφή εἰς τίς κότες καί εἰς τά ζῶα.

Ἐντός ἀπό τή δρεμόνα, ὑπάρχουν καί ἄλλα τέτοια ἀρχαῖα ἀποχωρισμοῦ καί καθαρισμοῦ τοῦ σίτου ἀπό τίς ξένες ὕλες, τά ὁποῖα εἶναι μικρότερα καί ἔχουν διαφόρους μεγέθους ὁπώς καί λέγονται κόσκινα. Τά κόσκινα ἀπό τά δρεμόνια ξεχωρίζουν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

βυσσό τό μέγεθος τῶν ὀθονῶν μεταξύ των. Τό κοσκινο ἔχει μισράς ὀθόνες, τό δέ δρεμόνι (τό μικρό) ἔχει μεγάλες ὀθόνες. Τό μέρος ὅπου γίνονται αἱ ὀθόναι μπορεῖ νά εἶναι εἰδικοῦν, μπορεῖ νά εἶναι καί δημοτικόν. Ἔτσι ἔχομε μισό δρεμόνι, μεγάλη δρεμόνα καί κόσκινο τό ὁποῖον εἶναι ἴδιον ἀπό τό μέγεθος μέ τό μισό δρεμόνι, ἀλλά διαφέρουν κατά τάς ὀθόνες. Ὅλα αὐτά εἶναι στρογγυλοῦ σχήματος.

7) Ὅταν ἐτοιμασθῆ καί τελειώσῃ τό δρεμόνισμα, ὁ παρασός σχηματίζεται ἐκεῖ, ἀνοίγεται ξανά βιγά-βιγά γιά νά βγάζουν τυχόν χώματα ἢ ἄχυρα, ἀποκρίνεται μέ τό ξύλινο τραβηχτό ἀνοίγεται γιά τά τυχόν χώματα καί ἄχυρα, καί στήν κορυφή του φύρου καρφώνεται τό ἴδιο φτυάρι. Μετά ἡ δουλειά αὐτή σέ γυναῖκες φέρουν τά καλαθιά καί τά γεμίζουν μέ ἕνα ξύλινο δοχεῖο ποού λέγεται ΚΟΥΒΕΛΙ τό ὁποῖον χωρᾶ 10 ὀκάδας καί μετρεῖται μέ αὐτό. Εἰς τό μέτρημα ὑπολογίζονται τά δύο κουβέλια ὡς ἕνα μέτρο, ποού λέγεται ἀλτεβέκι δηλ. 20 ὀκάδες.

Ἐάν ἐρωτήσῃ κανείς νά ἰδῇ πόσο 60 σιτάρι ἤμαρα, ἀπαντοῦσι: ἤμαρα 500-600-800 ἢ χίλια ἀλτεβέκια. Ἐάν τά κτήματα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ήταν υπό τον υποχθόνιον γαλαμπρόνιον, τότε ο σωρός μετά το λίχνισμα έσφραγίζετο με μιάν μεγάλην σφραγίδα, όσον δυναμικότερον θα έμπαινε εκείνος ο σίτος εκείνον τον γαλαμπρόνιον μετά το κουβέλι όσον θα έκαμνε δύο μέρη ο κολλήρος και ένα ο τοιχαλιαούχος. Εντός αυτό το κουβέλι, υπήρχε και εν άλλο μέτρον το Καμπράνι (δοχείον εν χαλκοσιδήρου χωρητικότητος δύο οκάδων) Μεταξύ των μέτρησιν έφορτώνετο ο σίτος εις τους αραμπάδες ή βοϊδάμαξα και το ωλίγαμον στο σπίτι όσον το εποθεσιούσαν εις τας κοφίνας (μεγάλο δοχείο μέ δύο λαβάς μέ ωλίγη χωρητικότητα) ή εις τα μπαρκιάς μέ ωλίγη χωρητικότητα, χωρητικότητος πενταοκείων οκάδων νοεμίων), ή εις τα μπόρκα (ξύλινες διά σανίδων κάσσες μεγάλες όσον χωρούν (2.000) δύο χιλιάδας οκάδας σίτου ή άλλο δημητριακόν). Εις το αλώνι δεν ωλοκληρώνετο πανέν χρέος νομός ωλλήλους ή εργάτας ή ωμοδιάτικο, αγροφυλακήτικο κ.λ.π. διότι ωλοκληρώνετο στο σπίτι.

4) Το αχυρον εφορτώνετο εις το βοϊδάμαξο όσον υπήρχε εν ειδικόν ωλίγμα εν λυχαριάς ή εν δικτυωτού σύρματος τοποθετημένον εις αυτό και εγεμίζετο μέρμιαν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μεγάλων ξύλινη φ'κούλα μέ ίξι δίχαλα καμπυλωτά, μέσα δέ στό λίγμα τό ίδωδίον ονομάζεται Καλαμαρά, ήσαν τούς μιά πολέλλα γιά νά συμμαζεύεται τό άχυρο καί χωρέβει περισσότερο, διότι ήταν πολύτιμο χύμα (άδεστον) νά τόν αχυρώνα καί ύστερα πολύ στό σπίτι.

5) Η διαλογή τοῦ σιτάρου κατά τόν ἁλωνισμόν ἐγίνετο διά τῆς πομπῆς τῶν σταχύων ἐκ τῶν δεματῶν μέ ψαλίδι καί κατ' ἐπιλογήν τῶν σταχύων τῶν μεγάλων καί χονδρῶν, ὅπου ἐπαλουνίζοντο ἀρχότερον καί ἐλιχνοῦντο καί ἀποτελοῦσαν τόν σπόρον. Ἐκ τῆς καλαμᾶς ἐκ τῶν σπαρμένων σταχύων (τό λίγμα ἀπό τόν στάχυν ἕως τόν κόρμον) ἄνευ κόρμου, κατεβιβάζοντο ὀλίγον ὀλίγον τροχαλά κάνιστρα τά ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῦσαν αἱ γυναῖκες διά νά μοιράζουν κόλλυβα τάς ἡμέρας τῶν ψυχοσαββάτων. Η πομπή τῶν σταχύων καί ἡ ἐπιλογή αὐτῶν ὀνομάζεται Τσάκισμα.

9:1) Δ' Κατά τήν 9ην μαρτίου ἡμέρα τῶν ἁγίων Σεβαστ.
Ευ.30 40 μαρτύρων, ἡ πάστε σύνο δίδωσιν ἡμέρα τίς ὁποῖο τό βράδυ νά πλέψη ὀλίγα ξυλαράκια ἀπό τόν γιστουνό φράκτη. Τήν ἡμέρα ἀφοῦ σπουδάσεν τήν αὐλή καί μαδήσῃ ὅτι ὑπάρχει σήν αὐλή, τοποθετεῖ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὅλα σέρμιαν ἄμπελον εἰς τό μέσον τῆς αὐλῆς μαζί μέ τό πλαθένια ξυλοπάνια καί ἀνάπτει φωτιά. Ἡ φωτιά αὐτή ὀνομάζεται Μαρτιάτικη φωτιά ἡ κόψιμο τῶν ψύλλων, ἀνάπτεται δέ κατά τό ὁρωί τῆς 9ης Μαρτίου ἀπό τήν οἰκοδέσποινα ἑκάστου σπιτιοῦ διότι συνηθίζουν νά σπιτώνουν καί νά λένε ὡς μέ τή φωτιά αὐτή καίγονται ὅλοι οἱ ψύλλοι καί στό ἑξῆς δέν θά ἐνοχλοῦν ἀπ' αὐτούς. Ἐπίσης συνηθίζουν κατά τό δείπνον τό βράδυ τῆς ἀποκρέας νά κατοικίζουν τά δωμάτια καί νά ἀφήνουν στό γειτονικό οἰκόπεδο τά κατοικίδια μέ τήν ἀφορμή λέγοντας ὅτι ὅλοι οἱ ψύλλοι θά πηγαίνουν εἰς τόν γείτονα. Ἄλλη ἔθιμα ἔχουν σχέσιν μέ τή φωτιά πχ. τραγούδια, προσευχαί, πηδήματα κ.λ.π. δέν ὑπάρχουν στόν τόπον μας.

Σημείωσις ὡς πρός τήν παράγρ. β) 7) σελ. 7

Κατά τήν παραμονή τῶν χριστουγέννων ἔθιμον εἶχαν οἱ γεωργοί μας νά βάζουν ἕνα (κούτσουρο) ξύλο χονδρό σέ φωτιά καί νά καίγεται μία ὥρα πάνω βράδυ μέχρι καί τό βράδυ τῆς παραμονῆς τῶν φώτων. Τό ὁρωί τῆς ἡμέρας τῶν φώτων παίρνουν τό δουλό, λίγο ἀλάτι,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λίγο σιτάρι και ένα μυστικό λόγο και δημοσι-
νουν στην εκκλησία και τ' αφήνουν ανοιχτό
μέχρι στο μέρος που γίνεται αγιασμός.
Μετά τον αγιασμό βάζουν αγίασμα στο μυστι-
κό λόγο, νιπτήρα και τ' άλλα και δημοσίευ-
σε στο σπίτι και ραντίζουν τα ιερόβατα στο
μαντρί, τα βόδια στο στάβλο, στον ορνιθώνα
και στα δωμάτια του σπιτιού.
Μετά το φαγητό νιπτήρα του σιτάρι, το
αγίασμα, το αλάτι και το δισκό, δημοσίευ-
σε στο ιερωτοσιδαρένιο μέ σιτάρι χωράφι, ρα-
τίζουν το χωράφι μέ το αγίασμα για να σώ-
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
τυχαίη ο παρπός, ενορδούν το αλάτι νά-
μιν ιδάφη το σιτάρι μανίνα παπόμάτι, τ
σιτάρι για νά δώφη δλούτο το χωράφι, τό δι
δισκό δάφτουν σέμμά γυνιά του χωραφιό
για νά μή ιδώφη το σιτάρι ανό τίν ανθέ
νια του δισκού.

Κ Τούτο εδημοσιεύθη εις τοπικήν εφημερίδα
Ερευνα υπό του ιδίου τήν 24-12-1969 μέ τίτλ
χριστουγεννιάτικη λαογραφία».

Η συλλογή αυτή του λαογραφικού υλι-
κού εγένετο εις τήν Κοινότητα Γλίνου
Τριπόλεως, υπό τών εξής πληροφορητών:

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1) Εὐάγγελος Πούλιος.
Ἔτος γεννήσεως: 1902.
Τόπος καταγωγῆς: Γλῖνος - Τριπόλεως.
Γραμματικαὶ γνώσεις: Δευτέρας Δημοτικοῦ.

2) Βάϊος Τσιβίνης.
Ἔτος γεννήσεως: 1904.
Τόπος καταγωγῆς: Γλῖνος - Τριπόλεως.
Γραμματικαὶ γνώσεις: Τετάρτης Δημοτικοῦ.

3) Νταγκαλής Ἀθανάσιος.
Ἔτος γεννήσεως: 1903.
Τόπος καταγωγῆς: Πλάτανος - Τριπόλεως.
Τόπος διαμονῆς: Γλῖνος - Τριπόλεως.
Γραμματικαὶ γνώσεις: Τετάρτης Δημοτικοῦ.

4) Ἰωάννης Βασιλόπουλος.
Ἔτος γεννήσεως: 1903.
Τόπος καταγωγῆς: Γλῖνος - Τριπόλεως.
Γραμματικαὶ γνώσεις: Τετάρτης Δημοτικοῦ.

5) Ἀρετή Β. Τσιβίνη
Τὸ γένος: Γεωργίου Κωστούλα
Τόπος καταγωγῆς: Χρυσαυγή - Τριπόλεως
Ἔτος γεννήσεως: 1904

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τόπος διαμονῆς: Γλῖνος - Τρικάλων.
Γραμματικαὶ γνώσεις: Ἀγράμματη.

6) Βάϊα Σωτ. Λέρα.
Τὸ γένος: Στεφάνου Τσαμνῆ.
Τόπος Καταγωγῆς: Γλῖνος - Τρικάλων.
Ἔτος γεννήσεως: 1905.
Τόπος διαμονῆς: Γλῖνος - Τρικάλων.
Γραμματικαὶ γνώσεις: Δευτέρας Δημοτικοῦ.

7) Κωνσταντινιὰ Σπυρ. Τσαμνῆ.
Τὸ γένος: Βασιλείου Πούλιου.
Τόπος Καταγωγῆς: Γλῖνος - Τρικάλων.
Ἔτος γεννήσεως: 1974.
Τόπος διαμονῆς: Γλῖνος - Τρικάλων.
Γραμματικαὶ γνώσεις: Ἀγράμματη

[Βάϊος Ε. Φαρμάκης - συλλογεύς.
Διδάσκαλος 4/θεσίου Δημοτ. σχολ. Γλίνου - Τρικάλων
Ταχ. Δ. Πάροδος Ἀχιλλέως - Τρίκαλα
Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο ἀπὸ 7ης Φεβρουαρίου ἕως 8ης Μαρτίου 1970].

Ἐν Γλίνῳ τῇ 8ῃ Μαρτίου 1970
Ὁ διδάσκαλος
Φαρμάκης

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ